

Opinnäytetyö

Koronapandemian vaikutukset kesäleiri- toimintaan Helsingissä

Lisäsikö koronakriisi leirien kysyntää?

Sami Siltaloppi

**Yhteisöpedagogi (YAMK)
(90 op)**

**Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2023)**

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (YAMK)

Tekijä: Sami Siltaloppi

Opinnäytetyön nimi: Koronapandemian vaikutukset kesäleiritoimintaan Helsingissä. Lisäkö koronakriisi leirien kysyntää?

Sivumäärä: 51 ja 1 liitesivua

Työn ohjaaja: Tarja Nyman

Työn tilaaja: Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team ry

Opinnäytetyö käsittelee koronapandemian vaikutuksia lasten kesäleiritoimintaan Helsingissä vuosina 2020–2021. Opinnäytetyö ottaa huomioon erilaisten järjestöjen näkemykset, mitä tapahtui koronakriisin aikana. Työssä käsitellään laajasti myös leiritoiminnan historiaa Helsingissä ja koko Suomessa. Opinnäytetyön tilaajana toimii Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team ry.

Keskeisimmät tutkimuskysymykset ovat: Lisäkö koronapandemia leireille osallistumista? Vaikuttiko koronapandemia leirien toteuttamiseen ja miten se vaikutti leirien sisältöön? Mitä voimme oppia nopeista muutoksista leiritoiminnassa tulevaisuutta ajatellen?

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, ettei koronapandemia lisännyt leirien kysyntää, mutta ei myöskään vähentänyt sitä. Toisaalta se vähensi leirien tarjontaa, koska osa toimijoista peruutti leirejään ja tämä aiheutti toisille leirijärjestäjille kysynnän kasvamista. Opinnäytetyössä kuvataan minkälaisiin poikkeustoimiin koronakriisi johti leireillä.

Opinnäytetyön lopussa pohditaan kuinka nopeasti leirin voi järjestää sekä niitä asioita, joita kannattaa huomioida seuraavan mahdollisen kriisin aikana. Opinnäytetyö kannustaa ottamaan riskejä mahdollisen kriisin aikana, jotta lapset ja nuoret saavat mahdollisuuden osallistua leireille myös poikkeusaikoina.

On toivottavaa, ettei opinnäytetyötä pystyttäisi hyödyntämään tulevaisuudessa kriisien osalta, mutta on epätodennäköistä, ettei kriisejä tulisi myös jatkossa. Kaikissa leirejä järjestävissä järjestöissä voidaan hyödyntää tätä opinnäytetyötä kun tulevaisuuden toimintaa suunnitellaan.

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Name of the Degree Programme

Author: Sami Siltaloppi

Title: The effects of the corona pandemic on summer camp activities in Helsinki. Did the corona crisis increase the demand for camps?

Number of Pages: 51 and 1 attachment pages

Supervisor: Tarja Nyman

Subscriber: Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team ry

The thesis deals with the effects of the corona pandemic on children's summer camp activities in Helsinki in 2020–2021. The thesis takes into account the views of various organizations on what happened during the corona crisis. Furthermore, the work discusses extensively the history of camp activities in Helsinki and in Finland as a whole. The client of the thesis is Helsinki Youth Cooperation Helsinki-Team ry.

The main research questions are: Did the corona pandemic increase participation in the camps? Did the corona pandemic affect the realization of the camps and how did it affect the content of the camps? What can we learn from the rapid changes in camp operations for the future?

Based on the results of this study, the corona pandemic did not increase the demand for camps, but it did not decrease the demand for camps either. The pandemic reduced the supply of camps because some operators canceled their camps and this, then, caused an increased demand for other camp organizers. The thesis describes what kind of exceptional measures the corona crisis led to in the camps in summers 2020 and 2021.

At the end of the thesis, we consider how quickly the camp can be organized during uncertain times and the things that should be taken into account during a possible crisis. The thesis encourages taking risks during a possible crisis, so that children and young people have the opportunity to participate in camps even during exceptional times.

It is hoped that the thesis will not be able to be used in future crises, but it is unlikely that crises would not occur in the future. All organizations that organize camps can use this thesis when planning future activities.

Keywords: COVID-19, summer camps, youth, early youth

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
1.1	Opinnäytetyön tekijä	7
1.2	Opinnäytetyön tilaaja	8
1.3	Helsingin kaupungin tukema leiritoiminta.....	9
1.4	Opinnäytetyön käsitteestä	10
2	KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSIA LAPSIIN JA NUORIIN	11
3	LEIRITOIMINNAN HISTORIA	15
3.1	Leiritoiminnan historia Suomessa	15
3.2	Leiritoiminnan historia Helsingissä.....	20
4	TUTKIMUKSEN LÄHESTYMISTAPA JA TUTKIMUSMENETELMÄT	23
5	TUTKIMUS	27
5.1	Yleistä tutkimuksesta.....	27
5.2	Eettiset näkökulmat.....	29
5.3	Tutkimusaineisto	30
5.3.1	Helsingin Lastenliitto ry	31
5.3.2	Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry	33
5.3.3	Leirikesä ry.....	36
5.3.4	Lasten Kesä ry	39
5.3.5	Muut leirinjärjestäjät	41
5.4	Leiritoimintaan liittyvät rajoitukset	42
6	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	43
6.1	Tulokset.....	43
6.2	Peruutuksiin johtaneet syyt.....	45
6.3	Tulevaisuudessa huomioitavia näkökulmia	47
6.4	Pohdintaa.....	47
6.5	Omia huomioita	49
6.6	Johtopäätökset.....	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen koronapandemian vaikutuksia helsinkiläisten lasten ja nuorten leiritoimintaan. Olen tutkinut mitä muutoksia koronavirus aiheutti leiritoimintaa, sen suunnitteluun ja toteuttamiseen, sekä sen osallistujamääriin. Opinnäytetyössäni käsitellään laajasti leiritoiminnanhistoriaa, vaikkakin suppein lähtein, koska aiheesta ei ole kirjoitettu paljonkaan tutkimustietoa.

Koronavirus muutti monen toimijan leiritoiminnan vuodesta 2020 eteenpäin. Tässä opinnäytetyössä kuvaan sen vaikutuksia helsinkiläisten järjestöjen leiritoimintaan vuosina 2020 ja 2021. Opinnäytetyön tilaajana toimii Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team ry, joka on helsinkiläisten nuorisopiirijärjestöjen yhteisjärjestö (Helsinki-Team 2022).

Opinnäytetyöaiheeni valikoitui työssäni nopeasti huomaamieni muutosten seurauksena. Kevään 2020 aikaan leireille ilmoittautuminen seisahtui lähes kokonaan, mutta toukokuun puolenvälin paikkeilla tilanne muuttui kokonaan ja ilmoittautumisia alkoi tullemaan valtavasti ja kesän leirit täyttyivät rajoitusten sallimiin kokoihin.

Julkisuudessa liikkui paljon juttuja leirien nopeasta täyttymisestä koronakriisin aikana. Muun muassa Yleisradio kertoi 10.6.2021, että kesäleirit ovat olleet poikkeuksellisen suosittuja (Yleisradio Oy 2021). Tämänkaltaiset uutiset ja omat kokemukseni loivat vahvan ennakkonäkemyksen, että leireille on paljon kysyntää. Useat toimijat puhuivat myös keskenään siitä, kuinka leirit täyttyivät poikkeuksellisen hyvin. Keväällä 2021 pääministeri Sanna Marin asetti tavoitteiksesi, että lapset pääsevät kesäleireille (Maaseuduntulevaisuus 2021).

2019 joulukuussa Kiinan Wuhanista alkunsa saanut SARS-CoV-2-virus aiheuttaa COVID-19 tautia. Virus kuuluu koronaviruksetryhmään, jotka normaalisti aiheuttavat ihmisille lievää hengitystietulehdusta. Maailman terveysjärjestö WHO on julistanut koronaviruksen pandemiaksi 11.3.2020 ja se on levinnyt maailmanlaajuisesti. Puhuttaessa koronaviruksesta on erittäin tärkeää, ettei SARS-CoV-2-virus sekoitu muihin koronaviruksiin, jotka eivät ole yhtä vaarallisia. Tässä opinnäytetyössä käsitellään ainoastaan SARS-CoV-2-virusta ja sen aiheuttaman COVID-19 taudin vaikutuksia helsinkiläisten lasten leiritoiminnan järjestämiseen. (Terveyskirjasto 2021.)

Tutkimukseen osallistui neljä järjestö, jotka olivat Helsingin Lastenliitto ry, Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry, Leirikesä ry ja Lastenkesä ry. Nämä järjestöt edustavat merkittävää osaa leiritoimintaa helsinkiläisille lapsille ja nuorille tuottavista järjestöistä. Näiden järjestöjen osalta on tutkittu ainoastaan helsinkiläisiä osallistujia.

Tutkimuskysymyksinäni ovat: 1. Lisäsikö koronapandemia leireille osallistumista? 2. Vaikuttiko koronapandemia leirien toteuttamiseen ja miten se vaikutti leirien sisältöön? 3. Mitä voimme oppia tulevaisuutta ajatellen nopeista muutoksista leiritoiminnassa?

1.1 Opinnäytetyön tekijä

Olen järjestänyt avoimia leirejä pääasiallisenätyönäni vuodesta 2017 alkaen, ennen tätä järjestin leirejä osana työnkuvaani vuodesta 2010. Ensimmäistä kertaa olen ollut ohjaajana varhaisnuorten leirillä vuonna 2004. Vuosien 2017–2023 aikana olen ollut yli 70 leirillä ja leirivuorokausia on yhteenlaskettuna yli vuoden verran. Työnantajani toimii Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry, joka on yksi tutkimukseen valituista järjestöistä.

Työhöni kuuluu järjestää leirejä 7–13-vuotiaille lapsille ja nuorille koulujen loma-aikoina. Kesäaikaan leirit koostuvat telttaleireistä ja sisämajoitusleireistä. Telttaleirit ovat seitsemän päivän mittaisia ja ne järjestetään Urjalassa ja Hangossa. Telttaleireillä on yleensä 50–80 leiriläistä. Sisämajoitusleirejä järjestetään Sipoossa Kesäkoti Kallioniemessä, ja niihin osallistuu 45 leiriläistä. Näiden leirien lisäksi järjestämme Vartistleirin, joka on suunnattu vertaisohjaajakoulutukseemme pyrkiville nuorille, eli kohderyhmä on 12–15-vuotiaat nuoret. Järjestömme kansainväliset leirimatkat ovat myös minun vastuullani. Koulujen lyhyempienloma-aikojen aikana järjestetään syysleirin, loppiaisleirin, talvileirin ja pääsiäisleirin.

Olen valmistunut yhteisöpedagogiksi vuonna 2015 ja olen aikaisemmalta koulutukseltani koneenasentaja. Ennen tulemistani nykyiseen työhöni Helsingin Nuoret Kotkien järjestökoordinaattoriksi, olen työskennellyt muun muassa nuorisotalopäällikkönä ja toiminnanjohtajana eri järjestöissä.

Harrastuksiini kuuluu järjestötoiminta ja olen usean yhdistyksen hallituksessa. Aikaa vievin luottamustoimeni on Kesäkotiyhdistys Kallioniemen sihteeritys, johon minulla

kuluu useampi tunti viikossa. Yhdistys järjestää sosiaalista lomatoimintaa kesäisin Katrineholmin saarella Sipoossa.

1.2 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team ry, joka on helsinkiläisten nuorisotyöjärjestöjen yhteistyöjärjestö. Siihen kuuluu 21 järjestöä, jotka tekevät Helsingissä nuorisotyötä. Järjestöt, jotka kuuluvat Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin ovat Etelä-Suomen Vasemmistonuoret ry, Helsingfors Svenska Scouter rf, Helsingin 4H-yhdistys, Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys ry, Helsingin Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys ry, Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry, Helsingin Vihreät Nuoret ry, Stadin Demarinuoret ry, Stadin Nuorisoseurat ry, Helsingin Lastenliitto ry, Keskustanuorten Helsingin piiri ry, Kohtaus ry, Kokoomuksen Nuorten Helsingin Piiri ry, Loisto Settlementti ry, Luontoliiton Helsingin Piiri ry, Oranssi ry, Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry, SPDL:n Helsingin ja Uudenmaan piirijärjestö ry, Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri ry, Svensk Ungdom i Helsingfors rf ja Vesaisten Helsingin Piiri ry. Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team ry toimii helsinkiläisten nuorisojärjestöjen edunvalvontajärjestönä ja pitää yhteyttä päättäjiin, sekä järjestää koulutustoimintaa jäsenilleen. (Helsinki-Team 2022.)

Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin historia ylettyy vuoteen 1943, jolloin se perustettiin Helsingin Nuorisotyötoimikunta nimellä. Helsingin nuorisotyötoimikunnan syntymiseen vaikutti kunnallisen nuorisotyötön syntyminen ja järjestöjen kokema toiminnallinen lamatilanne Helsingissä. (Helsinki-Team 2022.)

Helsinki-Team tilasi opinnäytetyön, koska sen jäsenjärjestöistä näytti leirien kysynnän olevan kovassa kasvussa. Leirit ovat osalle Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin jäsenjärjestöjen tärkein toimintamuoto. Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin jäsenjärjestöjen lisäksi kuitenkin monet muut toimijat tuottavat leirejä, joten yhdistys ei saanut kokonaisvaltaista kuvaa leirien kysynnän mahdollisesta kasvusta. Osa Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin jäsenjärjestöistä myös peruutti omia leirejään kesällä 2020. Tämän takia Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin oli vaikea muodostaa selkeä käsitys leiritoiminnan kehityksestä koronakriisin aikana.

Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team halusi tutkimuksella selvittää myös leiritoiminnan tulevaisuuden näkymiä. Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team halusi selvittää, kannattaako sen jäsenjärjestöjen panostaa enenevässä määrin leiritoiminnan tuottamiseen, vai onko jäsenistön näkemä kehitys kuitenkin muuta, kuin kysynnän kasvua. Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Teamin jäsenjärjestöt tahtoivat tietää, miten koronakriisi vaikutti niiden merkittävimpään toimintamuotoon.

Helsingin Nuorisoyhteistyö Helsinki-Team koki tilattavan opinnäytetyön helpottavan jäsenjärjestöjensä leiritoiminnan tulevaisuuden suunnittelua. Näkyvissä oleva kysynnän kasvu voisi tuoda haasteita leiritoiminnan suunnittelulle, mikäli tavoitteena on samalla resursoida toiminnan kasvattamiseen ja kehittämiseen tulevaisuudessa.

Yksi tärkeimmistä syistä opinnäytetyön tilaamiselle oli julkisen rahoituksen kehittyminen tulevaisuudessa. Mikäli leiritoiminnassa on merkittävää kasvua, ei nykyinen rahoitus pohja riitä kattamaan tulevaisuuden kustannuksia ja se johtaa osallistumismaksujen merkittävään nousemiseen, joka taas osaltaan vaikuttaa osallistujia määriin. Tämä eriarvoistaa lapsia taloudellisten taustojensa perusteella.

1.3 Helsingin kaupungin tukema leiritoiminta

Tässä opinnäytetyössä leiritoiminnalla tarkoitetaan yö leiritoimintaa, missä ollaan yli yön pois kotoa. Helsingin kaupunki määrittää nuorisoyhdistysten avustusohjesäännössä, että leiri määritellään leiriksi, kun se kestää vähintään kolmen yön yli. Leiriavustusta maksetaan helsinkiläisille järjestöille, jotka järjestävät vähintään neljä yö- tai päiväleiriä, joihin osallistuu vähintään kymmenen 7–17-vuotiasta helsinkiläistä lasta tai nuorta. Joissakin erikoistapauksissa voidaan tehdä poikkeuksia leirimäärän suhteen, kuten suuren yksittäisen leirin järjestä, voi saada avustusta. Leirien tulee olla avoimia kaikille helsinkiläislapsille ja -nuorille eikä ainoastaan jonkun järjestön jäsenille. Leirit voivat kuitenkin olla suunnattu pienemmälle ikäryhmälle, kuin kaikki avustusikäryhmät ovat. (Avustusohjesääntö 2021, 7–8.)

Leiriavustuksen alainen toiminta tulee tiliöidä omana kustannuspaikkanaan ja siihen hyväksyttäviä kuluja ovat kuljetus-, materiaali-, elintarvike-, tiedotus-, vakuutus- ja vuokratkustannukset, sekä leirin henkilöstön palkkakulut. Leirivuorokaudet lasketaan

siten, että jokainen päivä, jonka aikana leiriä on yksi vuorokausi ja se kerrotaan helsinkiläisten 7–16-vuotiaiden määrällä, jolloin saadaan leirin leirivuorokaudet. Yö- ja päiväleirivuorokauden hinta voi erota toisistaan. (Avustusohjesääntö 2021, 7–8).

Tulen käsittelemään leiritoimintaa ja sen historiaa myöhemmissä luvuissa laajemmin.

1.4 Opinnäytetyön käsitteestä

Tässä opinnäytetyössä *leirillä* tarkoitetaan useamman yön kestävästä ennalta suunniteltua matkaa, jossa aikuiset ohjaavat ja opastavat erilaisissa askareissa. Leirin määritelmä on vaihtunut useaan otteeseen vuosikymmenten saatossa. Alkujaan leirillä on tarkoitettu yli yön tapahtuvaa retkeä ja välillä vähintään viikkoa kestävä retkeä. Nyt vallalla oleva käsitys vähintään kolme yötä kestävästä retkestä on saanut 1970-luvulla, kun leirit ensimmäisen kerran mainittiin nuorisotyölaissa (Nieminen 1999, 74–89).

Avoin leiritoiminta on tässä opinnäytetyössä leiritoimintaa, jota tarjotaan ilman, että osallistuvan henkilön on oltava leiritoimintaa järjestävän tahon jäsen. Avoimessa leiritoiminnassa saattaa kuitenkin olla rajoituksia, kuten esimerkiksi osallistujan ikä tai asuinpaikkakunta. Rajoitukset eivät voi kuitenkaan liittyä sukupuoleen, etniseen taustaan tai uskontoon. Vaikka leiritoiminta on avointa, saattaa osallistumista rajoittaa osallistujan taloudellinen asema. (Avustusohjesääntö 2021, 7–8).

Retki on ryhmän toiminnallinen matka, jossa on ohjattua ohjelmaa. Retki saattaa olla yli yön retki, mutta se ei voi kestää yli kahta yötä, koska silloin se muuttuu leiriksi. Muilta osin leiri ja retki muistuttavat usein paljon toisiaan.

Nuorisojärjestö on nuorille toimintaa järjestävä järjestö, jonka hallinto koostuu myös nuorista. *Nuori* on tässä opinnäyttyessä alle 29-vuotias henkilö, kuten nuorisolaki (Nuorisolaki 1285/2016, §3) määrittää. Tässä opinnäytetyössä on kuitenkin varhaisnuoret ja sitä nuoremmat rajattu omaksi ryhmäkseen, joten nuoreksi määritellään 15–28-vuotiaat henkilöt.

Varhaisnuorisojärjestö on varhaisnuorille toimintaa järjestävä järjestö, jonka hallinto koostuu oikeustoimikelpoisista henkilöistä. *Varhaisnuorella* tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä 7–14-vuotiasta henkilöä.

Leirikeskus on tässä opinnäytetyössä paikka, joka on tarkoitettu ainoastaan leirien ja retkien järjestämistä varten. Leirikeskus voi olla järjestön itsensä, kunnan tai seurakunnan omistama. Leirikeskukset voivat olla rakenteeltaan hyvin erilaisia, toisissa majoittuminen tapahtuu teltoissa, silloin leirejä kutsutaan *telttaleireiksi*. *Sisämajoitusleirit* taas järjestetään leirikeskuksissa, joissa majoittuminen tapahtuu sisätiloissa.

Kesäleirillä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä leiriä, joka järjestetään koulujen kesäloma aikana. *Talvileirillä* tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä leiriä, joka järjestetään koulujen hiihtoloma aikana. *Syysleirillä* tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä leiriä, joka järjestetään koulujen syysloman aikana.

Leirimatkalla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä leiriä, joka suuntautuu ulkomaille, mutta kohteena ei ole kansainvälinen leiri. Leirimatkan kohde saattaa olla ulkomailla järjestettävä paikallinen leiri tai jokin muu matkakohde, jossa on telta- tai sisämajoitus. *Kansainvälisellä* leirillä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä leiriä, johon osallistujat tulevat useasta erimaasta ja heillä on yhteinen ohjelma. Kansainvälisiä leirejä voi olla sekä Suomessa että ulkomailla.

2 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSIA LAPSIIN JA NUORIIN

Suoraan opinnäytetyöni aiheeseen liittyviä tutkimuksia ei ole tehty, mutta aihetta sivuavia tutkimuksia useampia. Valtioneuvosto julkaisi ensimmäinen tutkimuksen jo kesällä 2020, se käsitteli lasten ja nuorten hyvinvointia korona kriisin jälkihoidossa ja sen julkaisija oli valtioneuvosto. Tutkimus käsittelee yleistä koronakriisin vaikutuksia lasten, nuorten ja lapsiperheisiin. Tutkimus nostaa esiin, ettei koronalla ole suurta vaikutusta lasten terveyteen, siinä vaiheessa olemassa olevan tiedon mukaan, mutta sillä on vaikutusta hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Koronan on katsottu olevan ikäpolvien välisessä oikeuksien toteutumisessa haitallinen tekijä. (Valtioneuvosto, 2020 9–13.)

Koronapandemian aikana lastensuojelun kotihälytykset ovat kasvaneet 30 prosenttia ja Uudenmaan alueella hälytysten määrä on noussut vieläkin voimakkaammin eli 46 prosenttia. Pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa lastensuojeluilmoitusten määrä on samana ajanjaksona vähentynyt. Samaan aikaan kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä on kasvanut näissä kaupungeissa. Kodin ulkopuolelle sijoittamispaikoista

on ollut koronakevään 2020 aikana jopa pulaa pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa. (Valtioneuvosto 2020, 17.)

Koronakriisin jälkihoidossa tullaan tarvitsemaan useita toimijoita. Valtio, kunnat, kansalaisjärjestöt, seurakunnat ja yritykset ovat keskeisessä roolissa, kun lapsiin ja nuoriin sekä heidän perheisiinsä kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia torjutaan ja ratkaistaan. Tämä toiminta tulee tarvitsemaan resursseja, jotta lasten ja nuorten eriarvoisuus ei kasva ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnassa ei heikkene (Valtioneuvosto, 2020 22.)

Korona-aikana käyttöön otetut rajoitukset vaikuttivat paljon lasten ja nuorten harrastustoimintaan ja vapaa-aikaan. Rajoitusten myötä kirjastot, urheilupaikat, nuorisotalot ja elokuvateatterit menivät kiinni. Rajoitukset rajoittivat paljon lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen toteutumista, sekä lopetti lähes kaiken muun harrastustoiminnan. Osa harrastuksista kuitenkin siirtyi verkossa toteutettavaksi. (Valtioneuvosto 2020, 71.)

Koronakriisin aikana lasten ja nuorten ajankäytön jakautuminen on muuttunut. Verkossa vietetty aika on lisääntynyt ja kasvokkain tapahtuva harrastustoiminta ja vapaa-ajanvietto on vähentynyt. Leireillä on lapsille siis myös merkittävä terapeuttilinen vaikutus. Osalle lapsista korona-aika ja harrastuskiireiden loppuminen on kuitenkin myös mahdollistanut enemmän perheen kanssa vietettävää kiireetöntä aikaa. (Valtioneuvosto 2020, 71–72.)

Suurin osa lasten ja nuorten harrastustoiminnasta on järjestöjen järjestämää ja koronakriisi on huonontanut järjestöjen taloudellista tilannetta. Tämä järjestöjen taloudellisen tilanteen huononeminen koskee kaikkia lapsille ja nuorille harrastustoimintaa järjestäviä järjestöjä. (Valtioneuvosto 2020, 72.)

Pandemia koskee myös muita kuin suomalaisia lapsia ja nuoria. Koulujen sulkeminen on koskenut maailmanlaajuisesti 1,5 miljardia koululaista ja opiskelijaa. Varsinkin köyhimmissä maissa asuvilla lapsilla ja nuorilla tämä aiheuttaa suurempaa oppimisen ongelmaa, koska kehittyneissä länsimaissa on paremmat teknologiset ja taloudelliset mahdollisuudet etäopetukseen. Varsinkin köyhimpien maiden tyttöjen osalta on erityisen huolestuttavaa, ettei opetusta järjestetä, koska koulutuksen keskeytykset osuvat pahiten tähän ryhmään. (Valtioneuvosto 2020, 87.)

Nostan esiin myös toisen Valtioneuvoston julkaisun, joka tuli alkuvuodesta 2021, vaikka se käsittelee enemmänkin koronakriisin jälkihoitoa. Siinä erilaiset lapsiryhmät on nostettu vahvemmin esille kuin ensin mainitussa Valtioneuvoston julkaisussa. Julkaisussa on myös käsitelty mennyttä aikaa laajemmin, koska aihetta on ehditty tutkia paremmin. Julkaisussa esille nostetut ryhmät ovat: vammaiset lapset ja nuoret, viittomakieliset lapset ja nuoret, lastensuojelun asiakkaana olevat lapset ja nuoret, lapset, joiden vanhempi on vankilassa, koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret, saamelaislapset, -nuoret ja -perheet, romanilapset, -nuoret ja -perheet, maahanmuuttoaustaiset lapset nuoret ja perheet, sekä sateenkaarilapset ja -nuoret. (Valtioneuvosto, 2021 36–72.)

Järjestöillä on merkittävä rooli lasten ja nuorten oikeuksien opettamisessa. Järjestöt lisäävät lasten ja oikeuksien valvontaa ja toteuttamista, myös kansalaisyhteiskunnalla on merkittävä rooli lastenoikeuksien valvonnassa ja koronakriisistä selviämisessä. Järjestöillä, joissa on pitkään toimittu lasten ja nuorten kanssa, on paras ymmärrys juuri näiden lasten ja nuorten kohtaamista koronan aiheuttamista huolista. (Valtioneuvosto 2021, 23.)

Koronakriisin aikana tehtiin lakiin perustumattomia rajoituksia sekä sijaishuollossa että koulutuksen puolella. Tällaiset lakiin perustumattomat rajoitukset saattavat loukata lasten ja nuorten oikeuksia. Poikkeusolot tulevat usein yllätyksenä, jolloin oikeuksien loukkaamisen riski kasvaa. (Valtioneuvosto 2021, 25.)

Harrastukset ja vapaa-aika on lapsille ihmisoikeus, joka sisältyy ihmisoikeussopimukseen ja Suomen perustuslakiin. Koronakriisin aikana käytössä olleet rajoitukset vaikuttivat kuitenkin paljon lasten ja nuorten mahdollisuuksiin harrastaa ja viettää vapaa-aikaa. Tämä vaikutti erityisen paljon nuorten mahdollisuuksiin luoda sosiaalisia kontakteja. (Valtioneuvosto 2021, 96.)

Huhti- ja toukokuussa 2020 lähes kaikki lasten ja nuorten harrastustoiminta oli pysähdyksissä. Kavereiden tapaamista ja liikkumista edes omalla paikkakunnalla ei suositeltu. Verkossa kotoa käsin tapahtuva harrastaminen taas vaatii laitteita ja verkkoyhteyttä, joita kuitenkin kaikilla nuorilla ei ole. Useat toimijat kuitenkin kokeilivat verkossa tapahtuvia harrastuksia. Nuoret kuitenkin kaipasivat lähiharrastuksia, eivätkä kokeneet, että kotoa käsin tapahtuva harrastaminen olisi saman kaltaista kuin lähiharrastaminen. (Valtioneuvosto 2021, 96.)

Osalle nuorista koti ei välttämättä myöskään tuntunut turvalliselta paikalta. Kodin ulkopuoliset turvalliset aikuiskontaktit, joita syntyy harrastuksissa ja nuorisotaloilla, jäivät puuttumaan keväällä 2020. (Valtioneuvosto 2021, 97.)

Harrastusten siirtäminen verkkoon ja peruuttaminen aiheutti monessa kotitaloudessa myös mietintää harrastamisen hinnasta, minkä seurauksena oli, että harrastuspalveluiden tuottajat joutuivat taloudellisiin vaikeuksiin, kun useat lapset ja nuoret lopettivat samaan aikaan harrastamisen tai maksuja ei voitu periä, kun harrastusta ei voitu tarjota muuta kuin verkossa. (Valtioneuvosto 2021, 97.)

Vapaaehtois pohjalta toimivat toimijat ovat kärsineet muita toimijoita vähemmän koronakriisin aiheuttamia taloushaittoja. Etenkin toimijat, joilla on suuret kiinteät kulut, ovat olleet taloudellisissa vaikeuksissa. Useissa harrastusryhmissä on kärsitty merkittäviä osallistujamäärien laskuja. Näistä esimerkkinä voidaan pitää taiteen perusopetusta, jonka oppilasmäärä on vähentynyt jopa 20 prosenttia. (Valtioneuvosto 2021, 98–99.)

Lapsiperheiden toimeentulo on ollut koetuksella koronakriisin aikana. Lomautukset ja irtisanomiset sekä yritystoiminnan loppumiset ovat vaikeuttaneet toimeentulotason pysymistä koronakriisiä edeltäneellä tasolla. Tämä on kuormittanut paljon perheitä ja myös lapsia itseään. (Valtioneuvosto 2021, 101.)

Kolmantena tutkimuksena nostan esiin Nuorisotutkimusseuran tutkimuksen nuorten kokemuksista korona-aikana vapaa-ajan ja harrastustoiminnan osalta. Tutkimuksessa on haastateltu 1001 12–25-vuotiasta nuorta. Haastatteluilla on pyritty selvittämään nuorten arkea koronakriisin ensimmäisen puolen vuoden ajalta. (Lahtinen & Salasuo 2020.)

Korona-ajalla ei selvityksen mukaan vaikuttanut olevan suurta merkitystä nuorten kokemukseen vapaa-ajan määrästä. Nuorten vastausten mukaan kolme neljäsosaa koki, että vapaa-ajan määrä on riittävä. Kuitenkin tutkimus osoittaa, että niiden nuorten, jotka kokivat vapaa-aikaa olevan liikaa, määrä kasvoi hiukan. Liian vähäiseksi vapaa-ajan kokeneita oli taas hieman vähemmän. (Lahtinen & Salasuo 2020.)

Nuorten asuinympäristöllä oli suuri vaikutus nuorten kokemuksiin vapaa-ajasta. Kaupunkilaiset nuoret kokivat muita nuoria enemmän, että heillä oli liikaa vapaa-aikaa koronan alkuaikoina. Sinällään tulos ei ole yllättävä, koska koronarajoitukset osuivat

juuri kaupunkilaisnuoriin esimerkiksi ohjatun harrastustoiminnan- ja ravintolarajoitusten takia. (Lahtinen & Salasuo 2020.)

Kolmasosa haastatelluista nuorista ei kokenut, että harrastustoiminnan keskeytyksellä olisi ollut vaikutusta heidän elämäänsä ja kymmenen prosenttia koki jopa siitä tulleen myönteisiä vaikutuksia. Neljä nuorta kymmenestä näki harrastustoiminnan keskeytyksellä olevan kielteisiä vaikutuksia heidän elämäänsä ja 14 prosenttia taas näki vaikutukset neutraaleiksi. (Lahtinen & Salasuo 2020.)

Tytöt ja pojat kokivat harrastustoiminnan keskeytykset samalla tavalla. Tutkimuksen tulokset evät sinällään yllätä, koska nuoret sopeutuvat muutoksiin yleensä varsin hyvin. Nuorten kokemuksissa asuinpaikka tai perheen toimeentulo ei vaikuttanut rajoitusten kielteisiin vaikutuksiin, mutta hyvin toimeentulevien kotitalouksien nuoret kokivat enemmän myönteisiä vaikutuksia. (Lahtinen & Salasuo 2020.)

3 LEIRITOIMINNAN HISTORIA

3.1 Leiritoiminnan historia Suomessa

Leiri muodostaa oman pienoisyhteisikunnan, jossa jokaisella osallistujalla on oma roolinsa. Leirillä korostuu jokaisen leiriläisen yhdenvertaisuus, tulivatpa he mistä yhteiskuntaluokasta tahansa. Leirillä on olemassa selkeä hierarkia, joka on jokaisen leiriläisen tiedossa. Hierarkia muodostuu leirin johtajasta, ohjaajista ja leiriläisistä.

Suomalaiset elivät pitkään maaseudulla ja retkeily ja luontotoiminta oli osa jokapäiväistä elämää. Vasta kaupungistumisen kiihtyessä 1800-luvun lopussa alkoi sunnuntairetkely, jota harrastivat raittiusliikkeen tekemä nuorisotyö, uskonnolliset nuorisjärjestöt, sekä nuorisoseurat. Retkeilytoiminta ei kuitenkaan saanut merkittävää jalkansijaa nuorisoseuraliikkeessä, koska maalla asuville nuorille luonnossa liikkuminen arkipäiväistä. (Nieminen 1999, 74.)

Varsinaisen läpimurron retki- ja leiritoiminta tekivät vasta partioliikkeen rantautuessa Suomeen. Partioliiike rakensi koko pedagogisen toimintansa vertaisryhmätoimintaan ja luonnossa liikkumiseen. Rudolf Holstin mielestä luonnoskasvatusmenetelmille tulisi löytyä suomalainen muoto. Holst pyrki laajentamaan partiot toimintaa kaikkiin kan-

san kerrokseen. Partioliikkeen voidaan katsoa rantautuneen Suomeen 1909, mutta toimineen vuoteen 1911 asti hyvin hajanaisesti ilman kansallista ohjelmaa, jolloin isänmaallisuuteen ja sotilaallisuuteen liittyvät piirteet huolestuttivat venäläisiä niin paljon, että toiminta lakkautettiin. (Nieminen 1999, 75–76.)

Partioliikkeen lopullinen läpilyönti Suomessa tapahtui vasta itsenäistymisen ja sisällissodan jälkeisinä aikoina. Liikkeen arvomaailma ja ideologia osuivat vallalla olevan valkoisen Suomen henkeen. Partion retki- ja leiritoiminnassa näkyy myös luonnonsuojeluaate ja ensimmäiseen partiolakiin sisällytettiin pykälä ”Partiolainen on eläinten ja luonnon ystävä”. (Nieminen 1999, 76.)

1930-luvulla etenkin suomenkielisessä poikapartiossa retki- ja leiritoiminta oli merkittävässä asemassa. Heidän retkensä pitivät ja kestivät useasti yön yli. Partion kansallismielisen suuntauksen voimahahmo Lauri Vuolasvirta koki leiritoiminnan partion arvokkaampana työmuotona, jossa omat retkeilyvälineet valmistettiin itse ja pojat muodostivat leirillä pienen yhteiskunnan, jossa nukuttiin telttakunnissa ja työt tehtiin yhdessä. Tyttöpartiossa toiminta koostui taito- ja luokkamerkkien suorittamisesta sekä päiväretkistä. Tyttöpartio ei myöskään kansallistaminen ollut yhtä voimakasta kuin poikapartiossa. (Nieminen 1999, 77.)

Työväenliike arvosteli paljon partioliikettä porvarillisuudesta. Samaan aikaan kuitenkin tunnustettiin sen toiminnan kiehtovan nuorisoa. Työväenliikkeessä oli 1900-luvun asussa perustettu Ihanneliitto pyhäkoulujen ja Toivon Liiton vastapainoksi. Erityisesti kaupungeissa partio koettiin myös Ihanneliiton kilpailijana ja sen toivottiinkin lisäävän retkeilytoimintaa. 1910-luvun loppupuolella ja 1920-luvulla työväenliikkeessä toimi Työväen Järjestö Nuorten Liitto, jonka organisaatio ja toimintatavat olivat lähes puhdas kopio partiosta. 1920-loppupuolella Järjestö Nuorten leirit olivat käytännönläheisiä, ja monilla työläislapsilla oli mahdollisuus tutustua ensikertaa maaseutuun ja luontoon. (Nieminen 1999, 78.)

Lapsi- ja varhaisnuorisotyö ei ollut ainut työväenliikkeen toiminta missä harjoitettiin retki- ja leiritoimintaa, vaan myös varsinaisessa sosialidemokraattisessa nuorisoliikkeessä perusosastoilla oli usein erillinen toimikunta tämänkaltaista toimintaa varten. Usein retket saattoivat kestää useita päiviä. (Nieminen 1999, 78–79.)

1930-luvulla työväenliikkeen lapsi- ja varhaisnuorisotyöstä vastasi Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto. Se muun muassa julkaisi Nuorten retkeilyoppaan vuonna

1935. Oppaassa opetetaan muun muassa suunnistustaitoja, merkin antoa ja ensiaputaitoja. Opas kertoo retki- ja leiritoiminnan olevan mitä parhain tapa tutustua toisiin tovereihin, sekä lujittaa suhteita. Oppaan sisältö muistuttaa merkittävästi partiopasta, ilman isänmaallista hekumointia. (Nieminen 1999, 79.)

Suojeluskuntien poikatyö käynnisti leiri- ja retkitoimintansa 1920-luvun ja 1930-luvun taitteessa. Leirien sisältö muodostui isänmaan historian opetuksesta, kenttäpalveluksesta, yleisurheilusta, pesäpallosta, uinnista, ammunnasta ja aseenkäsittelyn harjoitusta. Poikajaostotoiminta suojeluskunnissa oli 1930-luvun poikien mielestä kiintoisampaa, kuin partiotoiminta. Tähän johtaneita syitä olivat suojeluskuntien sotilaallisuus, vanhempi ikärakenne ja toiminnan vahvuus maaseudulla. 1930-luvulla käynnistyi myös pikkulottatoiminta, jonka tarkoituksena oli valmistaa tyttöjä maanpuolustustehtäviin ja perheenäideiksi. Pikkulotille opetettiin muun muassa ompelua, ruuanvalmistamista, puutarhan hoitoa ja ensiaputaitoja. Pikkulottien koulutusta järjestettiin myös retkien ja leirien muodossa. (Nieminen 1999, 80.)

Retki- ja leiritoiminnan läpimurto tapahtui maailmansotien välisenä aikana. Tähän johtivat paitsi kaupungistuminen ja porvariston halu kehittää vapaa-ajantoimintaa ja antaa lapsille sotilaallista alkeiskasvatusta, myös työväenluokan pyrkimykset. Niin porvaristo kuin työväenluokkakin pedagogisoivat retkiä ja leirejä omiin tarkoituksiinsa. (Nieminen 1999, 80.)

Vuonna 1945 opetusministeriö perusti lainavälinevaraston, jonne puolustusvoimat luovutti telttoja, ruokailuvälineitä, kompasseja ja kenttäkeittiöitä. Lainaajien piittämättömyys tavaroista aiheutti huolta lainaamonhoitajassa. Valtion nuorisotyölautakunta teki myös aloitteen, että leireille voitaisiin jakaa elintarvikkeita liittoutuneiden ylijäämävarastosta hankitusta ruuasta. (Nieminen 1999, 82–83.)

1943 kesällä Sosialidemokraattinen Työläisnuorisoliitto päätti perustaa varhaisnuorisjärjestön, jonka työmuodot olisivat ulkoilu, retkeily ja kerhotoiminta (Nieminen 1999, 83). Nuoret Kotkat erosivat aikaisemmista sosialidemokraattisista varhaisnuorisjärjestöistä kahdella tapaa. Ensinnäkään sen tarkoitus ei ollut tuoda esille lapsille poliittisia asioita. Toiseksi sen rakenne ja toimintamallit olivat lähes suora kopio partiosta. (Ripatti 1983, 23–42.)

1945 perustettiin kommunistinen varhaisnuorisjärjestö Pioneerit, jotka olivat tätä ennen toimineet jo joitain vuosia maan alla, koska kommunistinen toiminta oli ollut

Suomessa kiellettyä. Samankaltainen toiminta vakiintui myös Maalaisliiton varhaisnuorisojärjestö Vesaisiin, joka järjesti muun muassa kesäpäiviä. (Nieminen 1999, 83.)

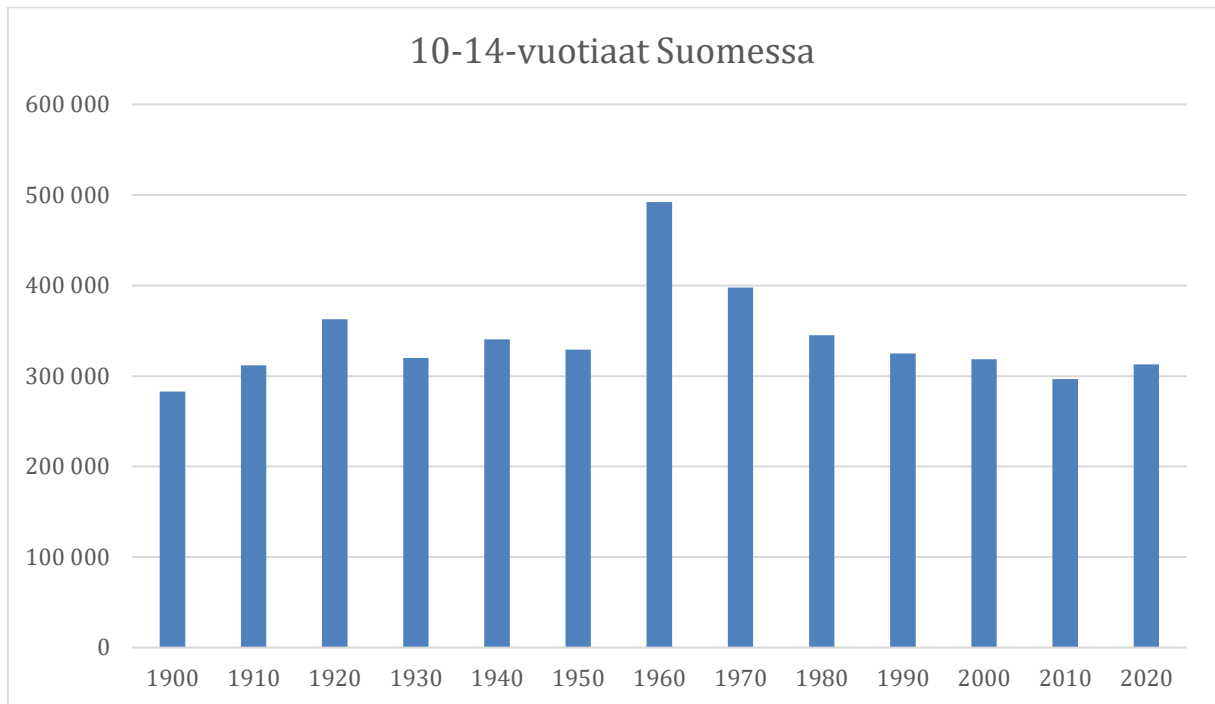
1950-luvulla niin luterilaiset kuin myös ortodoksiset seurakunnat aloittivat omat retkeily- ja leiritoimintansa. Esimerkiksi Tampereella Viinikan evankelisluterilainen seurakunta käynnisti retkeilykerho Katajaiset. Tämä oli aivan uutta seurakuntien nuorisotyössä. Ortodoksiseurakunnissa leirit muodostuivat merkittäväksi työmuodoksi, koska sen katsottiin olevan paras tapa toteuttaa ortodoksista elämäntapaa. (Nieminen 1999, 83–84.)

Kunnallista nuorisotyötä käynnisteltiin sotien jälkeen. Kunnallisia nuorisotyölautakuntia alettiin perustamaan 1940-luvun lopussa. Niiden esisijainen tehtävä oli alkuaikoina tukea ja luoda mahdollisuuksia järjestöiden retki- ja leiritoiminnalle. Jo alkuaikoina nuorisotyölautakunnat järjestivät leirejä, eritoten alueilla, missä ei ollut järjestöjen toimintaa. Kunnalliset leirit hyödynsivät järjestöjen kehittämiä työtapoja leiritoiminnassa. Kunnalliseen retki- ja leiritoimintaan kiinnitettiin paljon huomiota 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa, kun huomattiin, etteivät järjestöt kata toiminnallaan koko Suomea. Kunnallisten nuorisotyöntekijöiden määrä oli myös kasvanut niin suureksi, että kunnallisten toimijoiden oli luontevaa laajentaa toimintansa koskemaan myös retki- ja leiritoimintaa. (Nieminen 1999, 84–85.)

Epämääräisestä toimenkuvauksesta kärsineet läänien nuorisotyölautakunnat halusivat myös kehittää kuntien retki- ja leiritoimintaa. Turun ja Porin läänin nuorisotyölautakunta julkaisi vuonna 1961 kunnallisen nuorisotyön leirioppaan opetusministeriön tuella. Opas oli kirjoitettu varoen, koska läänin nuorisotyölautakunta hyppäsi nuorisojärjestöiden perinteiselle toimialueelle. Oppaassa painotetaan, että kuntien leiritoiminta tulee suunnata järjestäytymättömille nuorille, tai alueille, joissa järjestötoiminta on heikkoa. Kirjasta merkittävä osa käsitteli itse leirin järjestämistä, vaikka nuorisotyölautakuntien ensisijainen tehtävä oli järjestöjen leiritoiminnan tukeminen. (Nieminen, 1999 85.)

Turun ja Porin lääni julkaisi laajemman leirikirjan Opetushallituksen tuella vuonna 1965, jonka tarkoitus oli palvella kaikkia leirin järjestäjiä. Oppaassa leiritoiminta nähtiin terveiden elämäntapojen kasvattajana, jolla oli tarkoitus parantaa nuorten yhteistoiminta tapoja. Toinen syy oppaan julkaisuun oli siinä, että pelättiin leiritoiminnan

hiipuvan. (Nieminen 1999, 85–86.) Syy leiritoiminnan hiipumiselle saattoi olla lapsimäärän vähenemisessä (ks. kuvio 1).

Kuvio 1: 10–14-vuotiaiden määrä Suomessa vuosina 1900–2020. Tilastot perustuvat Tilastokeskuksen tietokantaan. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

1960-luvulla leiriyhteiskunta ei enää riittänyt nuorille, tai ainakaan nuorten ääntä käyttäneille aikuisille. Nuorten vaikutusmahdollisuuksia oikeaan yhteiskuntaan haluttiin kasvattaa. Keijo Vuodimäen mielestä poliittisten nuorisojärjestöjen oli toimittava nuorison puolesta, vanhentuneisuutta vastaan. Poliittiset nuorisojärjestöt saivat hävitä askarteluvälineensä, sammuttaa leirinuotionsa ja lopettaa kulttuurikilpailunsa. Nuotionsammuttajat näkivät 1960- ja 1970-luvuilla retki- ja leiritoiminnan epäyhteiskunnallisena ja taantumuksellisena toimintana ja sitä harjoittavat leiritädit ja -sedät menneisyytenä. (Nieminen 1999, 87.)

Leiritoiminta poistui nuorisotyön keskiöstä, vaikka se säilytti perustoiminnassa keskeisen aseman. 1970-luvulla leiritoiminta sai osakseen myös uudenlaisia tukimuotoja. Retki- ja leiritoiminnasta tuli valtakunnallisille nuorisojärjestöille valtionapuun oikeuttavia kuluja. Kunnalliseen retki- ja leiritoimintaan käytettävät alueet saattoivat

saada valtionavustusta. Muuttuneella lainsäädännöllä mahdollistettiin kunnalliset leiritoiminta-avustukset. Niiden edellytyksenä oli vähintään neljän vuorokauden kestoinen leiri, jonne osallistui vähintään seitsemän nuorta. (Nieminen 1999, 88.). 1970-lukua saatetaankin pitää nykyisen kaltaisen rahoitusmallin luoja leiritoiminnalle.

1960- ja 1970-luvuilla luontoon suuntautuvien leirien rinnalle tulivat kansainväliset leirit. Niitä järjestettiin ystävyyskuntien kanssa, varsinkin Itä-Euroopassa. (Nieminen 1999, 89.) Kansainvälisiä leirejä oli kyllä järjestetty myös aikaisemmin, mutta ne olivat olleet järjestöjen välistä yhteistyötä, niin pohjoismaisten veljesjärjestöjen, kuin myös keskieurooppalaisten veljesjärjestöjen kesken. 1970-luvun kansainvälinen leiritoiminta avautui suuremmalle osallistujajoukolle.

1980-luvulle tultaessa retki- ja leiritoiminta sai takaisin asemansa nuorisotyömuotona, kun parlamentaarinen nuorisokomitea laati ohjelmansa nuorten kasvua ja kehitystä koskien. Nuorisojärjestöt nähtiin kasvuyhteisöinä, joissa oli mahdollista harjoittaa vapaata kansalaistoimintaa. (Nieminen 1999, 90.)

1990-luvun alkupuolella talouden lama ja muutokset nuorisotyön suuntauksissa muuttivat nuorisotyökenttää. Nuorisotyössä pyrittiin rikkomaan sektoripohjaista toimintaa ja yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa lisättiin. Opetus- ja sosiaalialat olivat vahvasti mukana nuorisotyössä ja Suomessa aloitettiin myös seikkailukasvatuksen tarjoaminen. (Nieminen 1999, 92–93.)

3.2 Leiritoiminnan historia Helsingissä

Partio rantautui Suomeen ja tiettävästi siitä puhuttiin ensimmäisen kerran 10. lokakuuta 1909 pidetyssä Nylands Svenska Ungdomsförbundetin vuosikokouksessa. Vuonna 1910 Lauri Pihkala esitteli uutta englantilaista kasvatusjärjestelmää Suomen Urheilulehdessä, jossa hän käytti toiminnasta nimitystä sissipojat. Tieteellisimmät perustelut partiotoiminnan eduista esitti Helsingin Sanomien Lontoon kirjeenvaihtajana työskennellyt Rudolf Holsti. Kiinnostusta partiotoimintaan osoitti myös Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistyksen apulaissihteeri Verner Louhikoski, joka kirjoitti aiheesta artikkelin raittiuden ystävien lehteen 1910. Hän kuvaili toimintaa käytännönläheiseksi, eikä pänttäämiseksi luokkahuoneessa. (Paavilainen 1994, 17–19.)

Ylioppilas Kurt Stenius kokosi ensimmäisen partiopoikaryhmän kesällä 1910 ja he viettivät Helsingin eduista pienellä saarella ”scout-elämää”. Pojat oli koottu Pikkuhuopalahden alueelta. Stenius vaihtoi kokemuksia elämästä loviisalaisen boy scout -yhdistyksen kanssa. (Paavilainen 1994, 21.)

Elokuussa 1910 Kurt Stenius tutustui sattumalta maisteri Aleksder Bolttiin. Tämä johti Toimen Pojat – Unga Fribyggare -yhdistyksen perustamiseen. Yhdistyksen toiminta käynnistyi syksyllä 1910. Samana syksynä käynnistyi vielä ruotsinkielinen partioryhmä nimeltään Boyscoutföreningen Riddargossarna i Helsingfors. (Paavilainen 1994, 25–27.)

Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistyksen johtokunta antoi tukensa erityisen partiopoika ryhmän perustamiselle tammikuussa 1911. Maaliskuussa ryhmään oli liittynyt jo noin 30 poikaa ja alettiin puuhaamaan partiopukujen hankintaa. Ne ompeli yhdistyksen äitikerho. (Paavilainen 1994, 29.)

Marraskuussa 1910 päätettiin perustaa Toimen Poikien yhteyteen kaksi tyttövartiota. Toinen Huopalahteen ja toinen Helsinkiin. Rouva Helène Alopaeus-Lindholmin aloitteesta tyttöjen toiminta kuitenkin keskittyi kasvattamaan perheenäitiyteen, ja toimintamuodot keskittyivät talouden hoitamiseen ja ompelemiseen. (Paavilainen, 1994 30–31.)

Koulujen kesäloman aikana 1911 partiotoiminta laajeni Helsingissä paljon ja Toimen Poikien jäsenmäärä kasvoi lähes 1500 jäseneen. Toiminta muodostui retkistä ja kokouksista. Myös meripartiota ehdotettiin toimintamuodoksi. Jo syksyllä koulujen jatkettua huomattiin, että toimiminen kävi haastavaksi, koska Helsingin yli 3000 partiolaista johti vain muutama täysi-ikäinen. (Paavilainen 1994, 36–40.)

Suomen senaatin talousosaston käsiteltäväksi tuli 22. syyskuuta 1911 partiotoiminnan lakkauttaminen. Ainakin Toimen Pojat jatkoivat partio toimintaansa salaa. Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys jatkoi poikatyötä muussa muodossa ja jättivät partiotoiminnan. Muualla Venäjällä partiotoiminta sai jatkua rauhassa. Virossa partiotoiminta ei ollut vielä käynnistynyt, vaan käynnistyi vasta 1912. (Paavilainen 1994, 60–62.)

20. maaliskuuta 1917 Venäjän väliaikainen hallitus vapautti partioliikkeen pannasta ja partio laillistui uudelleen toimintamuotona. Kevään 1917 aikana perustettiin Työväen

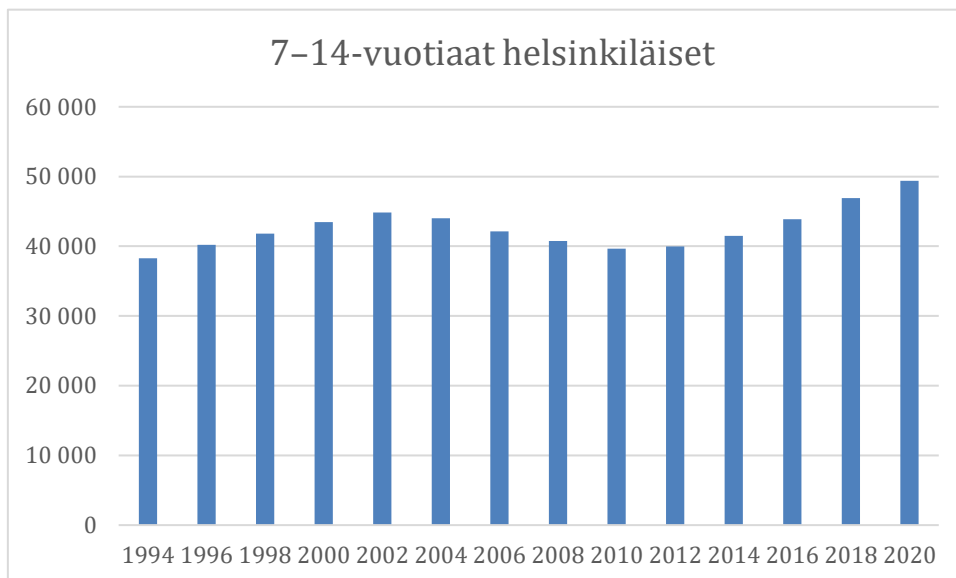
Järjestönuorten osastoja Helsinkiin ja syksyllä perustettiin, Työväen Järjestönuorten Liitto. Liiton jäsen määrään laskettiin olevan noin 20 000 nuorta. (Paavilainen 1994, 77, 98–99.)

1920- ja 1930-lukujen partiolaiset olivat pääasiassa ylemmän keskiluokan lapsia. Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistyksen oli kuitenkin poikkeus tästä, koska heidän toiminnassaan oli mukana paljon alemman keskiluokan perheiden lapsia. (Relander 1994, 144–145.)

1920-luvulla partiojärjestöt ja Järjestönuoret järjestivät kumpikin paljon retki- ja leiritoimintaa, ja leirien suurin ero oli siinä, millainen lippu leirisalkoon vedettiin: partioleireillä siniristilippu ja järjestönuorten leireillä punalippu. Muutenkin toimintatavat muistuttivat toisiaan. Järjestönuoret lakkautettiin joulukuussa 1929 voimaan tulleen yhdistyslain muutoksen seurauksena. (Relander 1994, 150–155.) 1910-luvulta aina 1930-luvulle jatkunutta aikajaksoa voidaan pitää järjestöjen leiritoiminnan kannalta merkittävänä ajanjaksona, koska järjestöt olivat silloin ainoita toimijoita Suomessa, jotka järjestivät leiritoimintaa.

Toisen maailmansodan jälkeen leiritoiminta Helsingissä koki paljon muutoksia. 1943 perustetun sosialidemokraattisen varhaisnuorisjärjestön (Ripatti, 1983 3) rinnalle perustettiin 1945 Pioneerit, joka oli kommunistinen varhaisnuorisjärjestö (Nieminen 1999, 83). 1945 järjestettiin ensimmäinen leiri Helsingin kaupungin omistamassa Bengtsår-saaressa Hangossa. Kesällä 1946 leirejä järjestettiin jo useita. 1948 päätettiin virallisesti alueen saamisesta leirikäyttöön. Saarella oli toiminut aikaisemmin poikakoti ja 1940-luvulla Neuvostoliiton varuskunta. (nuorten.hel.fi 2022.)

Helsingiläisen leiritoiminnan vaiheet sodanjälkeisessä Suomessa seuraa paljolti kokonaan leiritoiminnan vaiheita, tai kokonaan leiritoiminnan historia seuraa helsinkiläistä leiritoiminnan historiaa. Helsingin kaupunki on ollut aktiivinen toimija niin leirin järjestäjänä kuin myös tukemassa järjestöjen leiritoimintaa.

Kuvio 2: 10–14-vuotiaiden helsinkiläisten määrä vuosina 1994–2020. Tilastot perustuvat Helsingin tilastotietokantaan. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

Helsingin lapsimäärä on poikennut muusta maasta siinä suhteessa, että se on kasvanut myös viime vuosina (ks. kuvio 2). Tämä näkyy myös leiritoiminnan kysynnässä. Helsingissä ei ole ollut suurta laskua leirien määrässä viime vuosikymmeninä.

Avoin leiritoiminta syntyi Suomeen toisen maailmansodan jälkeen, kun kunnat alkoivat järjestää kesäsiirtoloita ja syntyi sosiaalinen lasten lomatoiminta. Avointa leiritoimintaa tuottaa nykyisin monet muutkin järjestöt ja kunnat, myös seurakuntien leiritoiminta on muuttunut avoimeksi eikä seurakunnan jäsenyyttä enää vaadita.

4 TUTKIMUKSEN LÄHESTYMISTAPA JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Käyttämäni menetelmä on tapaustutkimus ja käyttämäni tietolähde on haastattelututkimus. Tapaustutkimukselle tyypillistä on valita yksittäinen tapaus, jota tutkitaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2009, 43–44). Tässä tapauksessa yksittäinen tapaus, jota tutkitaan, on koronakriisin aiheuttamat muutokset leiritoimintaan Helsingissä.

Tapaustutkimukselle on olennaista, että tutkittava tapaus muodostaa kokonaisuuden. Tapaustutkimuksessa käytetään erilaisia analysointitapoja sekä tiedonkeruumenetelmiä. Tutkimuksen kohdalla on mietittävä tarkkaan tulosten edustavuutta ja yleistettävyyttä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 43–44.)

Tutkittavien henkilöiden näkökulman selvittäminen on laadullisen tutkimuksen lähtökohta. On olemassa erilaisia menetelmiä, joilla on tarkoitus selvittää näitä näkökulmia. Menetelmillä tarkoitetaan keinoja, joilla näkökulma selviää. Menetelmät liittyvät erilaisiin tapoihin hankkia tutkimus aineistoa ja erilaisiin konkreettisiin tapoihin hankkia aineistoa. Laadullisen tutkimuksen menetelmät pohjaavat yleensä siihen, miten ihmiset kokevat ilmiön. Yleistä laadulliselle tutkimukselle on, että teoria ja tutkimustulokset keskustelelevat. (Juuti & Puusa 2020, luku Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet.)

Tutkijan on tarkoitus paneutua aiheeseen pidemmältä aikaväliltä ja tuottaa aiheesta uusia, tai vähän tutkittuja näkökulmia. Tutkittavaan aiheeseen tulee paneutua syvällisesti. Näin tutkija voi rikastuttaa aihealueen olemassa olevaa tutkimustietoa. Laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmät ovat älyllisiä ja niissä pyritään tekemään johdopäätöksiä olemassa olevasta aineistosta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tuottamaan yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. On tärkeää, että tutkija ymmärtää ihmisen toimintaa ja vuorovaikutusta. (Juuti & Puusa 2020, luku Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet.)

Opinnäytetyössä pyritään yleensä selvittämään jokin ongelma. Millään menetelmällä tai suunnitelmalla ei pystytä korvaamaan ajattelua. Tutkimus aloitetaan siitä, että tutkijalla on mielessä aihe, josta hän haluaa tietää lisää ja josta ei ole olemassa valmista tutkimusta. Tutkijan on perehdyttävä aikaisempaan kirjallisuuteen aiheesta, jotta hän voi löytää näkökulman, jota ei ole vielä kartoitettu. (Juuti & Puusa 2020, luku Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet.)

Kyselyllä ja haastattelulla ei ole kovin suurta eroa. Haastattelu nähdään henkilökohtaisena suusanallisena kyselynä, jossa haastattelija esittää kysymykset. Haastattelun voi poikkeustapauksessa hoitaa sähköpostilla, jolloin dialogi syntyy viestien vaihdosta. (Tuomi & Saarijärvi 2018, luku 3. Aineiston hankinta ja määrä laadullisessa tutkimuksessa.)

Haastattelu on eri tiedonhankkimismenetelmistä nykyään ehkä käytetyin menetelmä yhteiskuntaelämän alalla. Kysymistä pidetään luontevana ratkaisuna, jos halutaan tietää jotakin arkielämässä. Useissa tutuissa tilanteissa tiedonhankinnan menetelmänä käytetään haastattelua. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa lääkärissä asiointi, työhaastattelu ja puhelinhaastatteluun osallistuminen. Monissa ammateissa haastattelu on tärkeä työn osa. Tiedonhankkimismuotona haastattelu läpäisee koko yhteiskunnan. Vuorovaikutus on merkittävä osa haastattelua. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, luku Johdanto.) Haastattelututkimus on osittain faktatutkimusta ja osittain näytetutkimusta. Haastattelun tulkitseminen on aina kuulijan tehtävä. Haastateltava saattaa olla niin sisällä asiassa, ettei huomaa kertoa kaikkea itselleen itsestään selvää. Tutkimuskysymys määrittää pitkälle kummalla näkökulmalla haastattelututkimukseen lähdetään, mutta oli näkökulma kumpi tahansa, on aina arvioitava, paljonko haastattelija on läsnäolollaan ja kysymyksillään sekä itse haastattelutilanne on mahdollisesti johdatellut tutkittavaa ja hänen vastauksiaan. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, luku Johdanto.)

Haastattelumuodoksi valitsin puolistrukturoidun haastattelun, jossa haastattelun runko oli kaikissa haastatteluissa sama, mutta kysymyksiin saattoi tulla lisäkysymyksiä ja vastaamista ei ollut rajoitettu. Valmiilla kysymyksillä on tarkoitus varmistaa, ettei vastaaja pysty vaikuttamaan niihin ja että kaikilta haastateltavilta kysyttäisiin ainakin tietyt samat kysymykset, joiden pohjalta keskusteluun saattoi nousta erilaisia asioita riippuen haastateltavan taustoista ja kokemuksista. Vastaajilla oli lisäksi mahdollisuus esittää omia näkemyksiään valmiiden kysymysten lisäksi. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, luku Johdanto.)

Vuorovaikutus haastateltavan ja haastattelijan välillä on osa yhteistä tulosta. Vuorovaikutus korostuu haastattelututkimuksessa myös haastattelun suunnittelun, tutkimusaineiston läpikäymisen ja tulosten raportoinnin aikana. Haastattelussa on tarkoitus saada tutkittavasta ilmiöstä esiin tietoa ja kokemuksia, joita haastateltavalla on. Tutkimuksellisesti voi myös olla mielenkiintoista tutkia haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutusta. Haastattelussa kaikilla osapuolilla on ennalta määritetyt roolit, jotka pysyvät samoina haastattelun ajan: toinen on tiedon antaja ja toinen tiedon hankkija. Eettiset kysymykset kannattaa selvittää haastattelututkimuksissa hyvin. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, luku Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus.)

Haastattelun sisältö on helpointa analysoida, jos haastattelu on nauhoitettu (Ruusu- vuori & Tiittula 2005, luku Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus). Käytin haastatte- lun nauhoittamiseen TEAMS-ohjelmistoa, jossa sain nauhoitettua äänen ja kuvan sa- maan tiedostoon. Nauhoitusta purkaessa on myös tärkeää kuunnella haastattelijan ky- symykset sekä äänensävy, jotta selviää, ettei haastattelijä ohjannut saatuja vastauksia. Tämä antaa myös kuvan vuorovaikutuksen kulusta (Ruusu vuori & Tiittula 2005, luku Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus).

Nauhoitusta kannattaa kuunnella useamman kerran. Tämä mahdollistaa analyysin si- sällön syventämisen ja voi tuoda uusia sävyjä analyysin myöhempään vaiheeseen. Nauhoituksen uudelleen kuuntelu mahdollistaa sen sisällön syventämisen ja tuo uusia sävyjä. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, luku Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus.)

Haastatteluun liittyy monia tutkimuseettisiä kysymyksiä. Luottamuksellisuus lisää to- denmukaista kerrontaa. Haastateltavan on tärkeä tietää, onko haastattelu anonyymi vai ei. Haastattelussa voi nousta esille myös tutkimukseen kuulumattomia asioita, jotka eivät sisällä tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. Tällainen tieto pitää suodat- taa pois. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, luku Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus.) Itse päädyin tekemään asiantuntijahaastatteluja, jonka takia haastateltavien nimet on julkaistu ja tämä on kerrottu haastateltaville etukäteen. Haastatteluihin on hankittu lupa paitsi haastateltavalta itseltään, myös organisaatiolta, jota haastateltava edustaa. Päädyin tekemään asiantuntijahaastatteluja, koska se oli tutkimukseni kannalta luon- tevin ratkaisu. Haastateltavien anonyymisointi ei olisi tuonut tutkimukseen lisäarvoa ja jokainen haastateltavista on oman järjestönsä leiritoiminnan asiantuntija.

Yhteisöllisyys on haastattelussa merkittävä tekijä. Vaikka eri järjestöjen toimintakult- tuurit eroavatkin toisistaan, on kaikilla haastateltavilla yhteinen leirikulttuuritausta suomalaisessa järjestökentässä (Tienari, Vaara & Meriläinen 2005, luku Yhteisyyden rakentaminen haastattelussa). Oma taustani samasta kentästä helpottaa tutkittavien ymmärtämistä. Yhteisöllisyys on meitä ja muita (Tienari, Vaara & Meriläinen 2005, luku Yhteisyyden rakentaminen haastattelussa). Leirikulttuurin osalta ”meiksi” voi- daan määritellä leirien järjestäjä ja muiksi ”muut” toimijat. Suppeammin määritelmä voisi olla yksi leirinjärjestäjä ja muita olisi silloin muut leirinjärjestäjät. Kukin järjestö on valinnut keskuudestaan haastateltavan henkilön sen perusteella, kuka järjestössä tietää asiasta eniten.

Puhuttaessa meistä ja muista tehdään usein erottelu sukupuolesta, etnisestä taustasta, iästä, asemasta, tai poliittista suuntautumisesta. Näissä tapauksissa yhteinen ja yhdenvertainen on tärkeä (Tienari, Vaara & Meriläinen 2005, luku Yhteisyyden rakentaminen haastattelussa). Leiritoiminnan osalta yhteinen määränpää on myös erittäin tärkeä. Kaikki leirinjärjestäjät tahtovat tarjota lapsille ja nuorille mahdollisimman hyviä leirejä, joihin voisi osallistua mahdollisimman moni.

Etäyhteyksillä toteutetuissa haastatteluissa on sekä hyviä että huonoja puolia. Hyvänä puolena on se, että haastateltavat voivat itse valita haastattelu ajankohdan aika vapaasti, koska matkustamiseen ei kulu aikaa. Haastatellut voivat kuitenkin erota toisistaan, riippuen haastateltavan teknisistä valmiuksista. (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005, luku Kasvokkaista vuorovaikutusta tietokonevälitteiseen viestintään.) Itse en kokenut haastatteluissa teknisiä ongelmia ja mielestäni kaikki haastateltavat olivat valmistautuneet hyvin.

Katsekontakti on kuitenkin mahdollista saada myös etäyhteydellä toteutetuissa haastatteluissa, vaikka katsekontakti onkin hieman erilainen. Kasvoja seuraamalla on mahdollista päätellä, miten luotettava haastateltava on. (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005, luku Kasvokkaista vuorovaikutusta tietokonevälitteiseen viestintään.)

5 TUTKIMUS

5.1 Yleistä tutkimuksesta

Tutkimuskysymyksinäni olivat: Lisäsikö koronapandemialeireille osallistumista? 2. Vaikuttiko koronapandemia leirien toteuttamiseen, ja miten se vaikutti leirien sisältöön? 3. Mitä voimme oppia tulevaisuutta ajatellen nopeista muutoksista leiritoiminnassa?

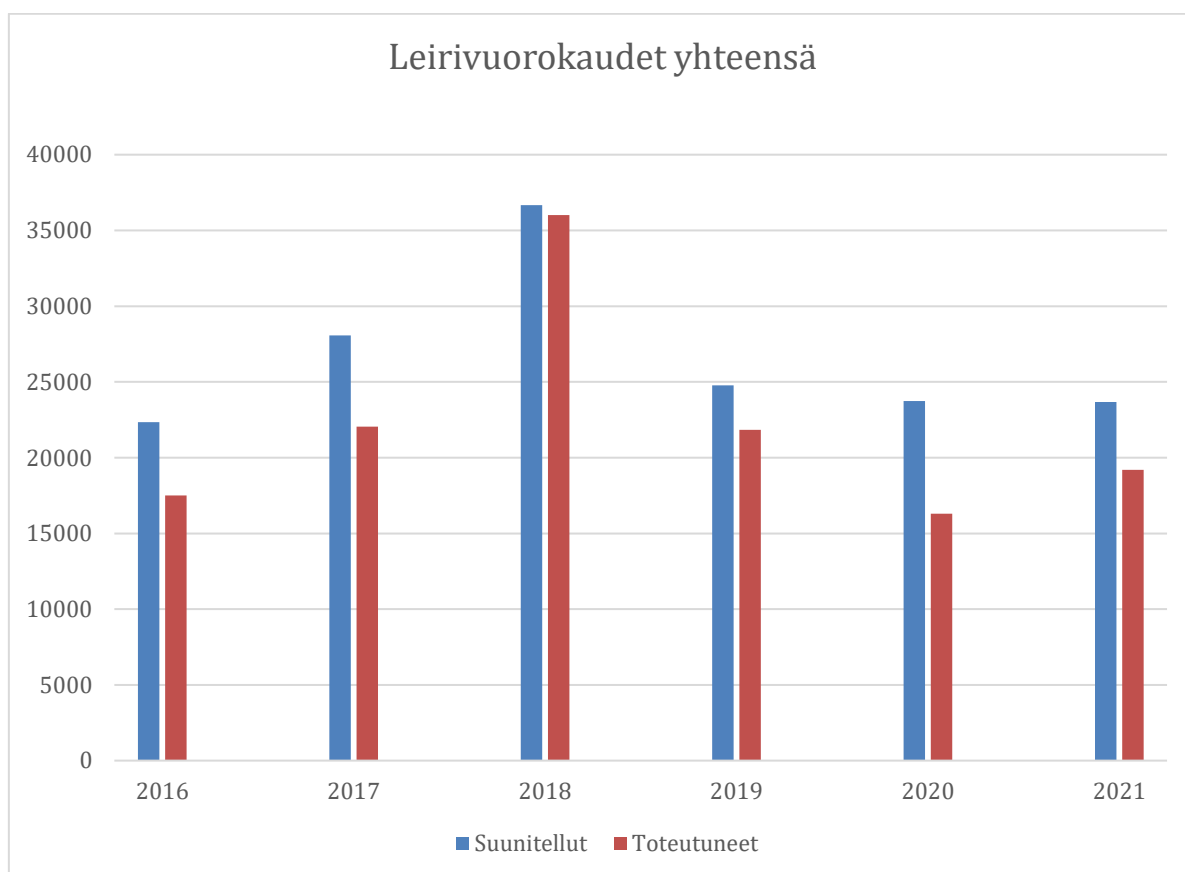
Ensimmäinen kysymys syntyi siitä, että useat tahot kokivat kesän 2020 aikana, että leireille olisi tulijoita aikaisempaa enemmän ja aiheesta uutisoi muun muassa Yleisradio. Itsekin koin työssäni valtavan ryntäyksen leireille kesällä 2020. Kysymyksellä oli tarkoitus selvittää, oliko kysyntä todellista, vai johtuiko se jostain muusta asiasta.

Toisella kysymyksellä oli tarkoitus selvittää nopeasti muuttuneen ulkoisen tekijän vaikutus leiritoimintaan. Aihe on sinällään mielenkiintoinen, koska on olemassa monta

mahdollista muuttujaa, jotka voivat vaikuttaa leiritoiminnan toteuttamiseen ja sisältöön.

Kolmannella kysymyksellä selvitin, mitä opittavaa tästä nopeasta muutoksesta on. Muutokset ovat joskus välttämättömiä ja usein niitä suunnitellaan pitkään. Tällä kertaa kuitenkin muutokset olivat todella nopeita, ja niistä on varmasti opittavaa tulevaisuutta ajatellen. Osa muutoksista on varmasti jäänyt leiritoimijoiden käyttöön myös korona kriisin jälkeenkin. Tällä kysymyksellä halusin kuitenkin selvittää tulevaisuusnäkökulmaa asiaan.

Osana tutkimuksen taustaa selvitin koronapandemiaa edeltävien vuosien ajalta leirivuorokausien yleistä kehittymistä (ks. kuvio 3).

Kuvio 3: Leirivuorokaudet yhteensä vuosina 2016–2021. Tilastot perustuvat Helsingin Nuorisolautakunnan ja Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnan nuorisosaoksen pöytäkirjoihin. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

Kuviosta voi tulkita vuosien 2020 ja 2021 olleen lähes edellisvuosien kaltaisia, vaikka vuonna 2020 olikin olemassa olevan vertailukelpoisen tilastoinnin kannalta osallistujamäärältään huonoin vuosi. Vuonna 2018 leiriavustukseen otettiin mukaan myös partion piirileiri, joka vääristää tilastoa leiriavustuskelpoisista leirivuorokausista. Kuvion 3 tilastot perustuvat Helsingin kaupungin pöytäkirjoihin vuodelta 2016 Nuorisolautakunnan ja myöhemmät vuodet 2017–2021 Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnan nuorisajaoksen pöytäkirjoihin.

5.2 Eettiset näkökulmat

Eettisesti tutkimuksen haastavin asia oli vahva ennakkonäkemykseni siitä, mitä on tapahtunut. Tutkimuksen edetessä omat näkemykseni muuttuivat vahvasti, enkä koe, että omat ennakko käsitykset olisivat vaikuttaneet tutkimukseen. Tekijät, jotka vaikuttivat ennakkonäkemykseeni, olivat muutamat nuorisojärjestöjen kanssa käydyt keskustelut koronan vaikutuksista leiritoimintaan.

Tutkimusetiikkaan vaikuttaa varmasti myös halu suojata oman järjestön omaa toimintaa. Kaikki tutkimukseen osallistuvat järjestöt kuitenkin ovat osittain riippuvaisia samoista rahoituslähteistä ja oman toiminnan avaaminen toisen järjestön työntekijälle voi olla haastavaa. Tutkimuksessa pyrin poistamaan tämän haasteen kahdella tavalla. Kerroin mahdollisimman avoimesti kaikille tahoille myös muiden järjestöjen tilanteen, sekä siten että kysymykset oli suunniteltu niin, etteivät ne paljastaisi mitään liiketoiminnallisesti tärkeitä tietoja.

Suhteeni tilaajaan on osittain myös eettisestä näkökulmasta mielenkiintoinen. Olen toiminut kyseisen yhdistyksen sihteerinä seitsemän vuotta. Eettisen ristiriidan sulkee pois se, että tämä tapahtui yli kymmenen vuotta sitten. Tämän jälkeen olen osallistunut muutamaankin yhdistyksen järjestämään tapahtumaan riviosallistujana.

Olen kertonut kaikille haastateltaville, että tutkimuksessa kerrotaan heidän ja heidän edustamansa järjestön nimi. Haastateltavalta pyysin lupaa tallentaa haastattelu ja säilyttää tallennetta ja haastattelumuistiinpanojani sähköisesti sekä paperilla. Aineisto säilytetään salasanalla suojatulla kovalevyllä. Kovalevyä ja paperitulosteita säilytetään työhuoneeni lukitussa kaapissa kaksi vuotta opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen,

jonka jälkeen ne tuhotaan. Kenellekään haastateltavista tämä ei tuottanut minkäänlaisia ongelmia. Varmistin myös organisaatioilta, että heidän nimensä saa esiintyä opinnäytetyössä. Kaikki haastateltavat ja muut tutkimukseen osallistuneet henkilöt ja tahot ovat tienneet kenen palveluksessa työskentelen ja miten tulen säilyttämään materiaalia.

En usko, että työnantajallani on ollut vaikutusta kysymysten vastauksiin, koska vaikka olemmekin erilaisilla taustoilla olevia järjestöjä, on meillä kuitenkin yhteinen päämäärä eli tarjota lapsille hyvää ja laadukasta leiritoimintaa. Mikään järjestöistä ei pystyisi vastaamaan kysyntään yksin, jos muut järjestöt eivät enää tuottaisi leirejä.

Olen rahoittanut koko opinnäytetyöprosessini omilla varoillani, eikä sen rahoittamiseen ole näin ollen osallistunut muita tahoja. Opinnäytetyön tekemiseen olen kuitenkin käyttänyt työnantajani laitteita ja tiloja, tästä ei ole kuitenkaan aiheutunut työnantajalleni minkäänlaisia lisäkustannuksia.

5.3 Tutkimusaineisto

Tutkimuksessa on haastateltu neljää eri järjestöä, jotka tuottavat leiritoimintaa helsinkiläiselle lapsille ja nuorille: Helsingin Lastenliitto ry, Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry, Leirikesä ry ja Lastenkesä ry. Päädyin näihin järjestöihin sen takia, että ne tuottavat merkittävän osan leiritoiminnasta Helsingissä. Järjestöt myös edustavat kattavasti erityyppisiä järjestöjä ja niiden päärahoituslähteet ovat keskenään erilaisia.

Helsingin Lastenliitosta haastatteluun osallistui Piia Honkanen, joka työskentelee järjestön toiminnanohjaajana. Hänen vastuullaan on leiritoiminnan järjestäminen Helsingin Lastenliitossa. Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestöstä haastatteluun osallistui toiminnanjohtaja Timo Katajamäki. Hän on työskennellyt leirien parissa yli 30 vuotta. Leirikesältä haastatteluun osallistui Anna-Kaisa Pohjola, joka toimii Leirikesä ry:n toiminnanjohtajana ja vastaa järjestön leirijohtajien tukemisesta. Lasten Kesältä haastatteluun osallistui Hanna Lindél, joka työskentelee Lasten Kesä -järjestön järjestötyöntekijänä ja toimi kesän 2020 leirien leiripäällikkönä. Haastattelukysymykset löytyvät liitteistä 1.

Tutkimukseen olisi voinut valikoida myös muutaman muun toimijan, mutta katsoin tämän määrän antavan riittävän totuudenmukaisen kuvan leiritoiminnasta Helsingissä.

Seuraavaksi esittelen haastatellut järjestöt ja haastatteluiden tulokset.

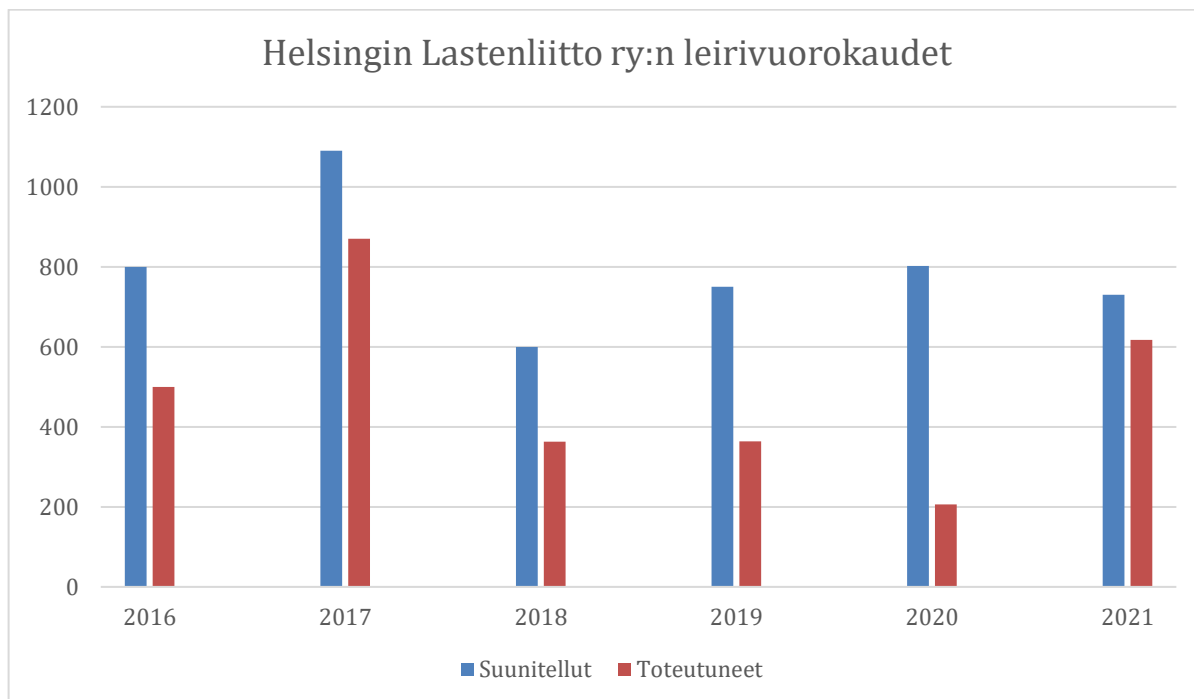
5.3.1 Helsingin Lastenliitto ry

Kuva 1. Helsingin Lastenliitto logo (2022)

Helsingin Lastenliitto ry (ks. kuva 1) on Lastenliitto ry:n Helsingin alueella toimiva piirijärjestö. Lastenliitto on vuonna 1972 perustettu lapsi- ja varhaisnuorisojärjestö, jonka pääasialliset toimintamuodot ovat kerho- ja leiritoiminta (Lastenliitto 2021a). Helsingin Lastenliiton arvoja ovat olla reilu, välittävä, rohkaiseva ja lapsilähtöinen. Helsingin Lastenliitto osallistuu myös aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun lasten ja nuorten hyväelämän edellytyksien luomisesta. (Lastenliitto 2021b.)

Helsingin Lastenliitto osallistuu aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun lasten ja nuorten hyvän elämän edellytysten luomiseksi. Toimintansa tarkoituksena lastenliitto järjestää osallisuutta edistävää, vanhemmuutta tukevaa ja elämyksiä tuottavaa toimintaa, sekä järjestää kerho-, leiri-, retki- ja koulutustoimintaa. Lisäksi lastenliitto järjestää lakisääteistä iltapäiväkerhotoimintaa viidellä ala-asteella Helsingissä. (Lastenliitto 2021b.)

Kuvio 4: Helsingin Lastenliiton leirivuorokaudet yhteensä vuosina 2016–2021. Tilastot perustuvat Helsingin Nuorisolautakunnan ja Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnan nuorisajaoksen pöytäkirjoihin. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

Helsingin Lastenliitto joutui ensimmäisenä koronavuonna 2020 peruuttamaan 60 prosenttia leireistään, mutta 40 prosenttia leireistä pystyttiin toteuttamaan normaalisti. Kuvio 4 voi tulkita, että vuoden 2020 leiriläismäärä on pienempi kuin aikaisemmin. Rajoitukset eivät suoranaisesti vaikuttaneet Helsingin Lastenliiton leiritoimintaan, mutta isompia ryhmiä jaettiin osiin esimerkiksi ruokailutilanteissa. Rajoitukset vaikuttivat kuitenkin paljon Helsingin Lastenliiton leiritoiminnan suunnitteluun, ja rajoitusten muuttuminen toukokuussa vaikeutti paljon suunnittelua, koska päätökset tulivat myöhään. Helsingin Lastenliiton ilmoittautumisten osalta tammikuu ja helmikuu sujuivat normaalisti, maaliskuulta huhtikuun loppupuolelle oli todella hiljaista, sen jälkeen oli poikkeuksellisen vilkasta ajankohtaan nähden. (Honkanen 2021.)

Vuonna 2020 suurimmat muutokset Helsingin Lastenliiton leiritoiminnassa olivat henkilökunnan määrän lisääminen ja ryhmien jakaminen pienemmiksi. Lisäksi leireillä siirryttiin käyttämään kertakäyttöastioita. Normaalisti lapset tuovat omat astiat ja pesevät ne itse ja tässä nähtiin tautien leviämisen riski. Ulkoilun määrää lisättiin ja lähikontaktileikit jätettiin pois. (Honkanen 2021.)

Vuoden 2021 leirit toteutuivat normaalisti Helsingin Lastenliiton osalta, mutta ryhmäkokoja pienennettiin jo suunnitteluvaiheessa. Järjestelyt olivat samat kuin kesällä 2020. Ilmoittautumisia tuli enemmän kuin niin sanottuna normaalina kesänä, ja Honkanen (2021) kertoo, että kesä oli toiseksi paras leirikesä järjestön historiassa. Ilmoittautuneiden joukko oli samanlainen, kuin ennen koronaa olleina kesinä lukuun ottamatta ulkosuomalaisten määrää, joka oli vähemmän kuin aikaisempina vuosina. (Honkanen 2021.)

Helsingin Lastenliiton näkemys on, että suurin ero kahden koronakesän leirien välillä oli siinä, että toisen kesän toimintaa oli jo paljon helpompi suunnitella (Honkanen 2021).

5.3.2 Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry

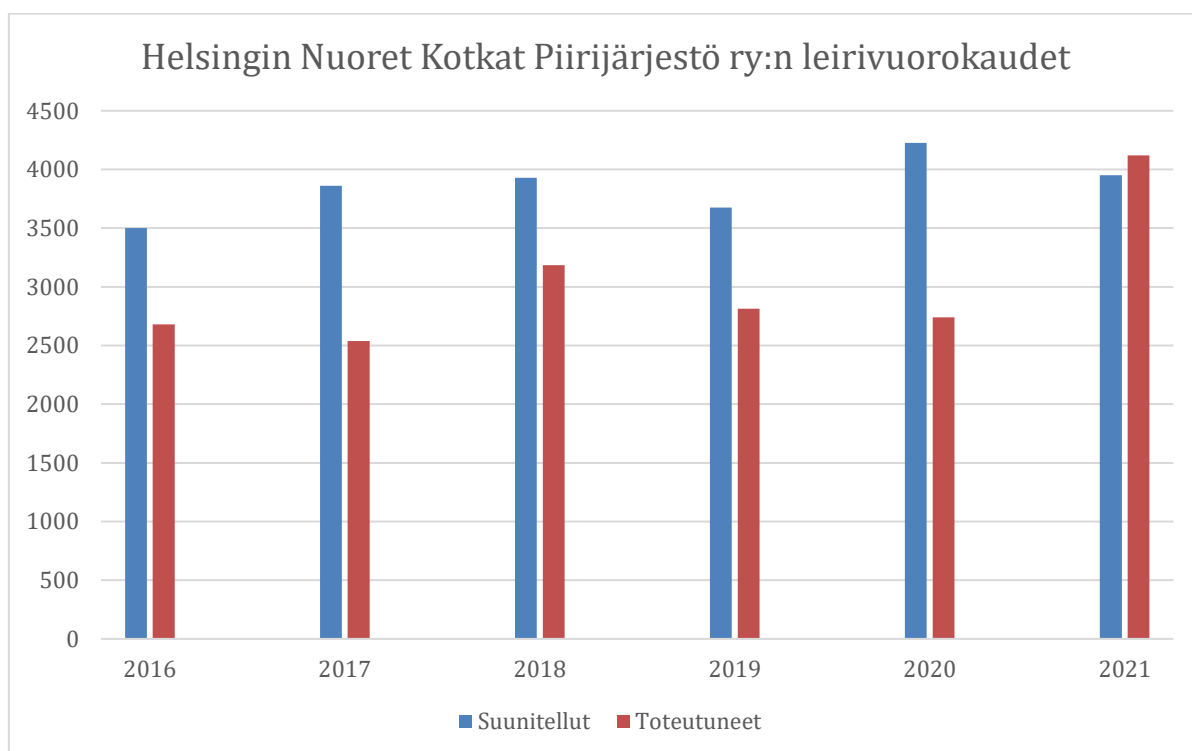

Kuva 2. Helsingin Nuoret Kotkat logo (2022)

Nuoret Kotkat on varhaisnuorisojärjestö, joka arvomaailma perustuu sosialidemokratiaan. Järjestö on perustettu 1943. Liike on alkujaan perustettu Itävallassa ja Suomeen se on tullut Ruotsin kautta. Nuoret Kotkat ovat kopioineet järjestörakenteensa partiolta. Nuoret Kotkat ovat ottaneet muutenkin paljon toimintatapoja partioliikkeeltä. Suurimmillaan Nuorten Kotkien jäsenmäärä oli 1960-luvulla. Tärkeimpinä toimintamuotoina Nuorilla Kotkilla on leiri-, retkeily- ja kerhotoiminta. Nuoret Kotkat ovat

edunvalvonta järjestö, joka edunvalvontakohteena on lastenoikeudet. (Nuoret Kotkat 2023.)

Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö ry (ks. kuva 2) Nuorten Kotkien suurin piirijärjestö ja sen tärkein toimintamuoto on leirien järjestäminen. Leirien lisäksi Helsingin Nuoret Kotkat järjestävät kerho-, retki- ja koulutustoimintaa. Leiritoimintaan liittyy koulutustoimintaa järjestetään vertaisohjaajille ja ohjaajille. Helsingin Nuorten Kotkien leiritoiminta perustuu vapaaehtoistyöhön ja kaikki sen ohjaajat toimivat vapaaehtois pohjalta. (Helsingin Nuoret Kotkat 2023.)

Kuvio 5: Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestön leirivuorokaudet yhteensä vuosina 2016–2021. Tilastot perustuvat Helsingin Nuorisolautakunnan ja Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnan nuorisosaoksen pöytäkirjoihin. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

Helsingin Nuorten Kotkien osalta kesä 2020 oli leirien suhteen suhteellisen normaali. Kuvio 5. voi tulkita, ettei vuoden 2020 leiriläismäärässä ole muutosta aikaisempiin vuosiin. Toukokuussa, kun ei ollut vielä varmuutta saako leirejä järjestää. Nuoret Kotkat päätyivät peruuttamaan kaksi leiriä ja siirtämään yhden leirin ajankohtaa. Rajoitusten vuoksi leiriläisten maksimimäärä pienennettiin normaalista 60–80 osallistujasta

50 henkeen. Keväällä koronatilanteen pahentuessa ilmoittautumiset lakkasivat Katajamäen sanoin ”lähes kuin seinään” (2021), mutta toukokuussa, kun varmistui, että leirit saa järjestää, alkoi ilmoittautumisten tulva. Kahdessa viikossa ilmoittautumisia tuli enemmän kuin normaalisti kahdessa kuukaudessa. Ilmoittautuneiden joukosta pisti silmään ensimmäisen luokan lopettaneiden suurempi määrä verrattuna aikaisempiin vuosiin. Katajamäki kertoi, että vaikka tätä on ihmetelty toimistolla, ilmiölle ei ole keksitty varsinaisesti mitään järkevää selitystä. (Katajamäki 2021.)

Kesän leireillä Helsingin Nuorten Kotkat tekivät muutoksia terveysturvallisuuden liittyvissä asioissa. Helsingin Nuorten Kotkat muuttivat ruokailuun liittyviä asioita ja paransivat hygieniaan liittyviä ohjeistuksia, yhdessä leiripaikassa siirryttiin käyttämään kertakäyttöastioita ja käsienpesua tehostettiin. Kesän 2020 suurin muutos aikaisempiin vuosiin oli se, ettei leireiltä lähtenyt ensimmäistäkään lasta kesken leirin pois. Aiempina kesinä aina silloin tällöin joku lapsi lähtee kesken leirin kotiin esimerkiksi koti-ikävän tai sairastumisen vuoksi. (Katajamäki 2021.)

Vanhempien yhteydenotot leirien aikana vähenivät merkittävästi ja saatujen viestien henki oli pääsääntöisesti positiivissävytteistä. Helsingin Nuorten Kotkat saivat vanhemmilta tuli myös valtavasti kiitosta siitä, että järjesti leirejä, vaikka korona aiheutti valtavasti ongelmia kaikessa elämässä. Helsingin Nuorten Kotkien näkemyksen mukaan leirien keskeytymisen puuttuminen johtuu keväällä olleesta pitkästä koulusulusta, joka tuntui lasten mielissä edelleen kesällä. (Katajamäki 2021.)

Helsingin Nuorten Kotkien mielestä kesässä 2020 oli poikkeuksellista myös se, että ohjaajia oli todella helppoa löytää. Helsingin Nuorten Kotkien leirit toimivat vapaaehtoisten ohjaajien varassa ja Helsingin Nuoret Kotkat ovat keskustelleet ohjaajien kanssa ja todenneet syyn tähän olleen pitkään keväällä jatkuneessa koronasulussa, jonka takia kesätöiden löytäminen oli ollut normaalia vaikeampaa, joten ohjaajilla oli aikaa tulla meidän leireillemme, Katajamäki kertoo. (Katajamäki 2021.)

Yhdessä leiripaikassa Helsingin Nuorten Kotkat päätyivät käyttämään kertakäyttöastioita, jotta hygienia taso pystyttiin turvaamaan. Kaikissa leiripaikoissa Helsingin Nuorten Kotkat siirtyivät käyttämään paperisia käsipyyhkeitä pyyhkeiden sijaan, jotta hygienia taso nousi. (Katajamäki 2021.)

Vuonna 2021 eli toisena koronakesänä Helsingin nuorten Kotkien leirit toteutuivat suunnitelman mukaisesti, lukuun ottamatta kansainvälistä leirimatkaa Itävaltaan,

joka peruttiin molempina koronakesinä. Helsingin Nuorten Kotkat tekivät jo ennakkoon eli syksyn 2020 aikana muutoksia kesän 2021 leiritoimintaan edellisen kesän ja varsinkin loppukevään ilmoittautumisryntäyksen perusteella, eli Helsingin Nuorten Kotkat kasvattivat leirien kokoja kesästä 2020. (Katajamäki 2021.)

Ilmoittautumisia Helsingin Nuorten Kotkien leireille tuli koko kevään ajan poikkeuksellisen paljon ja leirit täyttyivät ennätysaikaisin. Ilmoittautujajoukossa ei ollut huomattavissa poikkeamia ennen koronaa olleeseen aikaan. Vuosi 2021 erosi edelliseen vuoteen siinä, että leireille olisi ollut tulossa vieläkin enemmän väkeä kuin edellisellä vuonna ja moni tuttu leiriläinen ei mahtunut leirille mukaan, koska leirit olivat jo ehtineet täytyä totuttua aiemmin. Helsingin Nuorten Kotkien kesän 2021 leirit erosivat edellisestä kesästä siinä, että joitakin koronan takia käyttöön otettuja turvatoimia hönnettettiin. Esimerkiksi kertakäyttöastioista luovuttiin. Suurelta osin Helsingin Nuorten Kotkat pitivät samat järjestelyt kuin edellisellä kesänä. (Katajamäki 2021.)

Lopuksi Katajamäki halusi sanoa, että “kesä 2021 oli numeroiden valossa historiamme paras leirikesä”.

5.3.3 Leirikesä ry

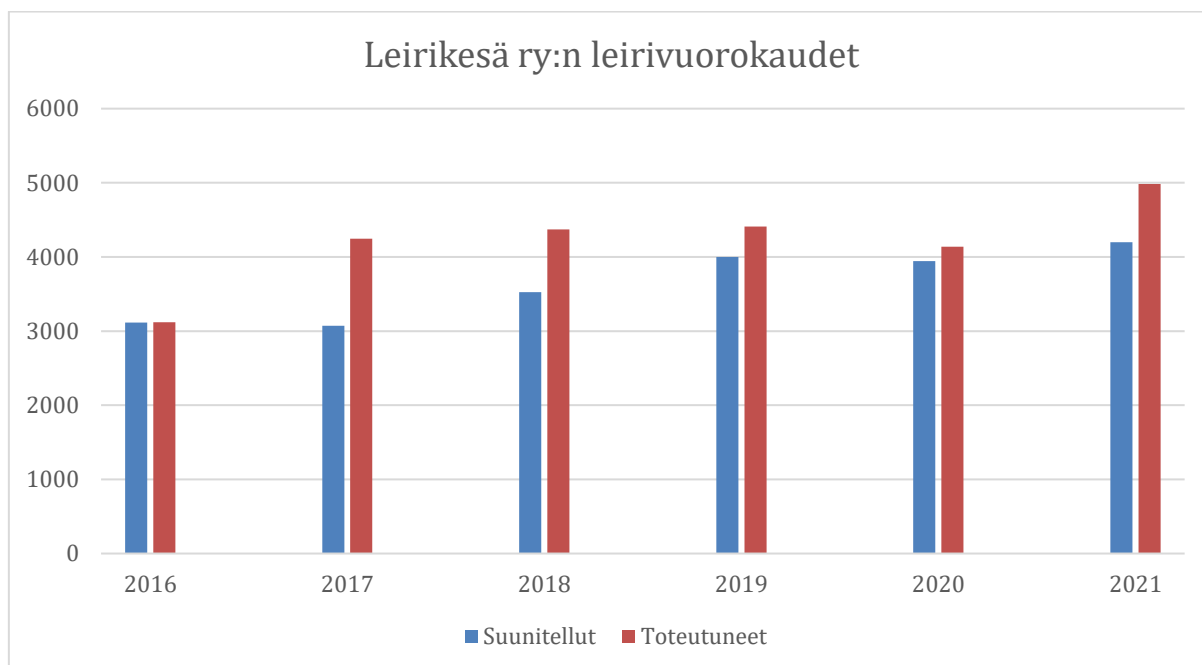
Kuva 3. Leirikesä logo (2022)

Leirikesän (ks. kuva 3) juuret ovat partiotoiminnassa ja sen taustayhteisö on edelleen partio. Vuodesta 1954 alkaen on järjestetty sosiaalisia leirejä, jotka olivat aluksi tarkoi-

tettu vain pojille. Nämä leirit kävivät kuitenkin Helsingin poikapartiopiirille taloudellisesti raskaiksi ja vuonna 1972 mukaan pääsivät myös tytöt. Alkuun leirejä järjestettiin Kilmulassa, joka sijaitsee nykyisen Karkkilan alueella, josta toiminta siirrettiin Kiljavalle vuonna 1956. Tyttöjen tullessa mukaan toimintaan leirit suunnattiin 7–12-vuotiaille ja leirimaksut nostettiin vastaamaan kulurakennetta. Leirit saavuttivat nopeasti asemansa yhdeksi suurimmista Helsingin lastensuojeluviranomaisten käyttämistä leireistä. Vuonna 1981 perustettiin Leirikesä ry vastaamaan leirien järjestämisestä. (Leirikesä 2022.)

Leirikesästä on tullut Suomen suurin kaikille avoimen leiritoiminnan leirinjärjestäjä. Leireille osallistuu nykyään vuosittain noin 4 500 lasta. Tästä määrästä reilu 2 000 lasta osallistuu päiväleireille, yli 1 000 lasta osallistuu STEA-tuetuille yö leireille ja loput avoimille yö leireille. Leirejä järjestetään Kiljavalla, Kesärinteellä ja partiolaisten päiväleireillä. (Leirikesä 2022.)

Leirikesän jäseniä ovat Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry ja Kai, Eeva ja Aarne Vähäkallion muistosäätiö. (Leirikesä 2022.)

Kuvio 6: Leirikesän leirivuorokaudet yhteensä vuosina 2016–2021. Tilastot perustuvat Helsingin Nuorisolautakunnan ja Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnan nuorisosaoksen pöytäkirjoihin. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

Leirikesä ry:n kesän 2020 leirit toteutuivat, mutta rajoitukset pienensivät ryhmäkojoja, joten Leirikesä hajautti toimintaansa. Kuvioista 5 voi tulkita, ettei vuoden 2020 leiriläismäärässä ole muutosta aikaisempiin vuosiin. Lisäksi Leirikesän henkilökunnan työvuoroissa tehtiin muutoksia aiempiin kesiiin nähden. Muutoksella Leirikesän leireillä vähennettiin leirin ja ulkomaailman välistä liikennettä sekä kontakteja leirin ulkopuolelle, sekä leirialueiden välillä. Leirikuljetuksissa bussissa oli vain saman leiri-alueen lapsia. Leiriläiset saivat tuoda omia teltoja ja yöpyä niissä, jotta välttyttiin eri perheiden lasten yöpymisestä samoissa teltoissa. Ilmoittautuminen leireille sujui Leirikesällä hitaammin ja vaati molemminpuolista joustoa. Kuitenkin osallistujamäärä oli normaali. Ilmoittautumisen yhteydessä tuli paljon kysymyksiä koronaan ja haastavasta tilanteesta johtuvaan mahdolliseen leirimaksun palautukseen liittyen. Leirikesän asiakkaat olivat samanlaisia kuin ennenkin. (Pohjola 2021.)

Kesällä 2020 Leirikesän henkilökunnan määrää kasvatettiin ja rakennettiin uutta infraa, jotta saatiin pidettyä alaleirit omina yhteisöinä ja minimoitua kohtaamiset muiden alaleirien osallistujien kesken. Henkilökunnan ja lasten liikkumista Leirikesän leirialueella rajoitettiin ja liikkuminen sallittiin vain oman alaleirin alueella. Pohjola halusi kertoa kesästä 2020 vielä erikseen ilon siitä, että leirit päätettiin haasteista huolimatta toteuttaa; "Oli hyvä kesä!". Pohjolan mukaan se oli paitsi opettavaista yhdistykselle myös hyvä kesätyö nuorille sekä harvinainen mahdollisuus lapsille ja nuorille, koska niin moni toimija perui leirejä. (Pohjola 2021.)

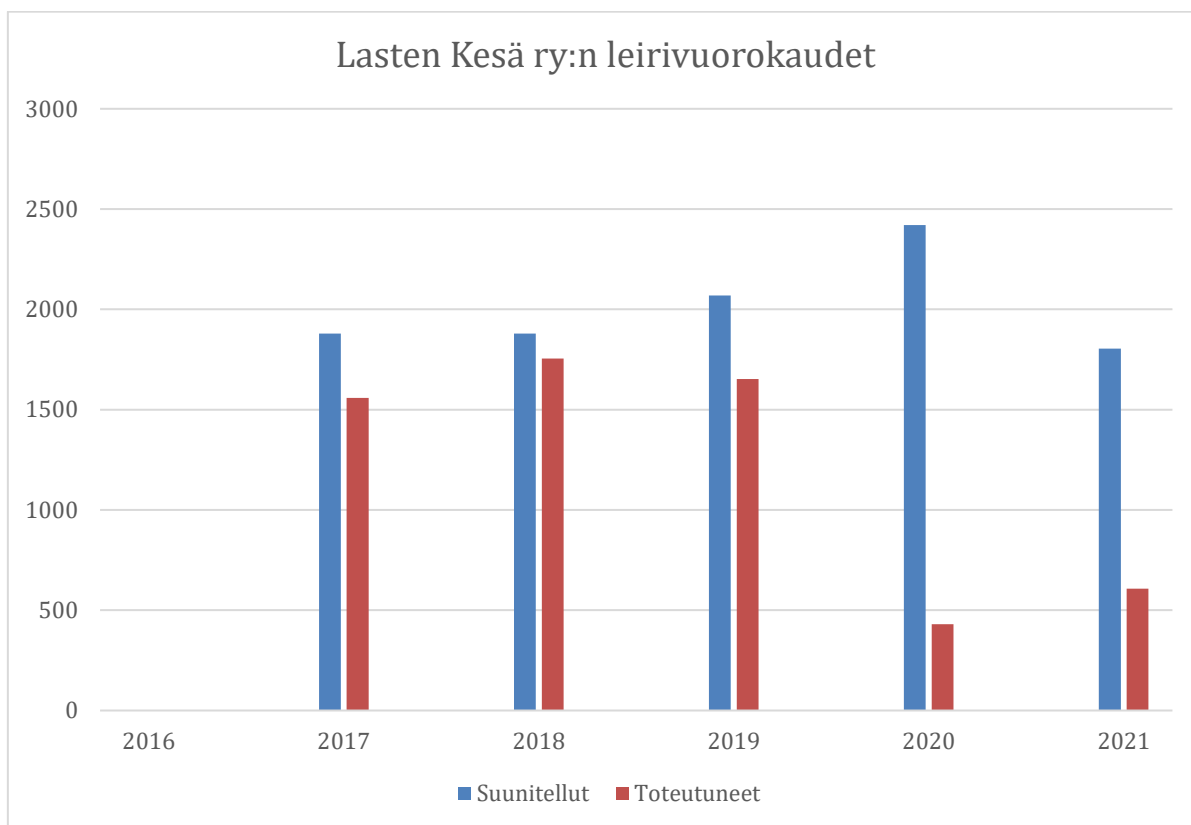
Kesällä 2021 Leirikesän leirit toteutuivat normaalisti ja niissä tehtiin samat järjestelyt, kuin edellisenä kesänä. Edellisestä kesästä hyviksi havaittuja malleja hiottiin vielä paremmiksi. Ilmoittautuminen Leirikesän leireille sujui samaan malliin, kuin ennen koronaa ja ilmoittautumisen muutokset leireillä olivat samankaltaisia kuin kesällä 2020. Ilmoittautuneiden joukossa ei ollut muutoksia vuoteen 2020 tai aikaisempiin kesiiin nähden. Pohjola kertoo, että leireillä jatkettiin edellisenä kesänä tehtyjen muutosten mukaan. Pohjola myös kokee, että oli hyvä, että kaikki kesän 2021 päätettiin järjestää. (Pohjola 2021.)

5.3.4 Lasten Kesä ry

Kuva 4: Lasten Kesän logo (2022)

Lasten Kesä (ks. kuva 4) on 1952 perustettu sosiaalinen lomajärjestö, joka järjestää lapsille ja nuorille leirejä sekä viikonloppuretkiä. Heti alusta alkaen yhdistys on saanut tukea Raha-automaattiyhdistykseltä. Alkuun leiritoiminta keskittyi Miehikkälän Kesäkylään ja myöhemmin Hauhon Lomakeskukseen Hämeenlinnassa, jossa järjestetään edelleen leirejä. Hauholle mahtuu leirille 80 lasta kerrallaan ja leireillä majoitutaan sisätiloissa. Lasten Kesän leireille osallistuu vuosittain yli 1 000 lasta ja nuorta. Leirejä järjestetään kaikkina koulujen loma-aikoina ja lisäksi järjestetään viikonloppuretkiä. (Lasten Kesä 2022.)

Kuvio 7: Lasten Kesän leirivuorokaudet yhteensä vuosina 2016–2021. Tilastot perustuvat Helsingin Nuorisolautakunnan ja Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnan nuorisajaoksen pöytäkirjoihin. Grafiikka Sami Siltaloppi (2022).

Lasten Kesä päätyi peruuttamaan kaikki kesän 2020 yöleirit vallitsevan epävarmuuden valossa huhtikuussa 2020, koska leirit oli helpompi peruuttaa, kuin jäädä odottamaan mahdollista rajoitusten purkamista. Kuvioista 7 voi tulkita, että vuoden 2020 leiriläismäärässä on merkittävästi pienempi kuin muina vuosina. Ilmoittautujien määrä oli peruuttamishetkellä samaa luokkaa, kuin aiempina vuosina siinä vaiheessa kevättä yleensä on ollut. Kun yöleirit peruutettiin, tarjottiin tilalle ohjattua verkkotoimintaa. Toiminta ei osoittautunut kovin suosituksi, mutta osallistujilta ja heidän vanhemmiltaan saadun palautteen mukaan oli hyvä, että tarjottiin ohjattua toimintaa päivien ajaksi, kun vanhemmat olivat etätöissä. Verkkotoimintaan osallistuneet lapset olivat Lasten Kesän aikaisempaan toimintaan osallistuneita kävijöitä, jotka olivat joko ilmoittautuneet kesän 2020 leireille tai käyneet leireillä aiemmin ja osallistuivat verkkotoimintaan, kun sitä tarjottiin peruuntuneiden leirien ajalle. (Lindél 2022.)

Kesän 2021 suunnittelu käynnistettiin päätöksellä, että vain puolet leirikeskusten 80 paikasta käytetään. Suunnitteluvaiheessa pidettiin mielessä vaihtoehto, että leiriläisten määrää voitaisiin kasvattaa, mutta päädyttiin pysymään 40 leiriläisessä per leiri. Kesän 2021 ensimmäinen leiri päädyttiin perumaan ja toisen leirin alkamista siirrettiin, koska Hämeenlinnan epidemiatilanne paheni, ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri suositti vahvoja rajoituksia ihmisten välisiin tapaamisiin. Siitä eteenpäin Lasten Kesä järjesti leirejä suunnitellun mukaisesti, ja peruttu leirikin saatiin korvattua myöhemmin kesän aikana. Ilmoittautuneiden määrä oli hyvä, mutta pienempi kuin aikana ennen koronaa. Tämä johtui useasta syystä, kuten leirien markkinoinnista pienempinä leireinä ja lyhennetystä hakuajasta. Lasten Kesä ei halunnut myydä ”ei oota” (Lindél 2022). Ajallisesti ilmoittautumisia tuli samaa vauhtia, kuin mihin oli totuttu aikaisempina vuosina: alkuun hitaammin mutta sulkeutumishetken lähestyessä totuttuun tahtiin. Lasten Kesän ilmoittautujien joukossa poikkeavaa oli, että nähtiin pientä kasvua perheiden jaksamisen tuen tarpeessa. (Lindél 2022.)

Pandemiasta ja rajoituksista aiheutuneista muutoksista Lasten Kesän leiritoiminnassa selkein oli leirillä olevien ryhmien eriyttäminen toisistaan. Ruokailut olivat erikseen ja sisätoiminnat tehtiin vuorotellen niin, että leiriläiset olivat vain oman ryhmänsä kanssa. Ohjaajat toimivat koko ajan saman ryhmän kanssa. Ainoastaan leirinjohtaja ja lääkevastaava liikkuvat ryhmien välillä. Hanna Lindél kertoi kesällä 2021 kuulleensa lapsilta, että ”leirillä oli kuin ei olisi koronaa ollenkaan, kun leirillä oli niin normaalia”. (Lindél 2022.)

Lasten Kesän toimiston työntekijöiden mielestä haastavaa oli koronaohjeiden sekavuus ja se että ohjeita ei ollut suunnattu leiritoimintaan vaan muuhun harrastustoimintaan. Koronatilanteen muutokset aiheuttivat paljon ylimääräistä työtä. (Lindél 2022.)

5.3.5 Muut leirinjärjestäjät

Helsingissä on myös paljon muita leirinjärjestäjiä kuin tutkimuksessani esiintyneet järjestöt. Helsingin kaupungin leiriavustusta sai vuonna 2020 39 järjestöä Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan nuorisosaaston pöytäkirjojen mukaan. Näissä toimijoissa on sekä isoja, keskikokoisia että pieniä toimijoita. Osa toimi-

joista järjestää ainoastaan päiväleiritoimintaa. Tällaisia järjestöitä on 23 järjestöä. Pelkästään yöleirejä järjestäviä järjestöjä on neljä ja molempia leirejä järjestäviä on 12 järjestöä. Helsingin kaupungin leiriavustusta sai vuonna 2021 39 järjestöä Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan nuorisosaostion pöytäkirjojen mukaan. Vain päiväleirejä järjestäviä järjestöjä oli 21 järjestöä. Pelkästään yöleirejä järjestäviä järjestöitä on neljä ja molempia leirejä järjestäviä on 14 järjestöä. Lisäksi leirejä järjestää seurakunnat, muut uskonnolliset yhteisöt, urheiluseurat ja esimerkiksi Pelastusarmeija. Muista kuin leiriavustusta saavista toimijoista kuitenkin ainoastaan Pelastusarmeija toimii käytännössä vapailla leirimarkkinoilla, monet toimijat tarjoavat leiritoimintaa ainoastaan omille jäsenilleen.

5.4 Leiritoimintaan liittyvät rajoitukset

Rajoituksia ja suosituksia antanut taho oli Aluehallintovirasto. Alkuun, vuonna 2020, rajoituksista kerrottaessa annettiin ymmärtää, että tiukimmatkin rajoitukset koskevat leiritoimintaa. Myöhemmin kuitenkin määriteltiin, että rajoitukset koskevat vain jotakin osuutta leiritoiminnasta, mikäli leiri toteutuu muiden rajoitusten piirissä olevien toimintojen alaisuudessa. Selkeä esimerkki tästä on ruokailuun liittyvät rajoitukset. Jos leiriruokailu tapahtui ravintolassa, ruokailuihin liittyi rajoituksia. Mutta jos leirin keittiö ei harjoita ravintolatoimintaa, leirien aikaisiin ruokailuihin ei liittynyt rajoituksia. Leirinjärjestäjiä koski kuitenkin määräykset, jotka tulivat Tartuntatautilain pykälä 58C:n perusteella. Tässä pykälässä on mm. hygieniaan kuten käsien pesuun ja pintojen puhdistukseen liittyviä vaatimuksia. (Aluehallintovirasto 2021.)

Tiloja koskevat päätökset olivat järjestöille vaikeaselkoisia. Kunnallisia leirikeskuksia koskivat eri säännöt kuin yksityisomistuksessa olevia leirikeskuksia. Tiloissa saattoi olla myös ikään perustuvia rajoituksia. Nämä rajoitukset tulivat vasta kesäksi 2021. Helsingin kaupungin tulkinnat vaihtelivat ja olivat välillä ristiriidassa Aluehallintoviranomaisen kanssa. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla oli voimassa kymmenen henkilön kokoontumisrajoitus, ja Helsingin kaupunki asetti rajoituksen koskemaan myös Helsingin kaupungin Hangossa ja Sipoossa sijaitsevia leirikeskuksia. Tämä oli Aluehallintoviranomaisen päätöksen vastaista. (Aluehallintovirasto 2021.)

Keväällä 2021 Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos THL laati yhdessä Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa turvalliseen leirien järjestämiseen. Aluehallintovirasto suositti, että näitä ohjeita noudatetaan. Ohjeissa muun muassa neuvottiin pienentämään ryhmäkokoja, jotta mahdollisten tartuntojen jäljittäminen olisi helpompaa. (Aluehallintovirasto 2021.)

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tulokset

Tutkimuskysymyksistäni ensimmäinen oli: Lisäsikö koronapandemia leireille osallistumista? Haastattelujen perustella pandemia ei lisännyt kysyntää. Osa toimijoista on kuitenkin kokenut kovaakin kysynnän kasvua, joka selittynee toisten toimijoiden tekemillä leirien peruutuksilla. Kevään 2020 koronasulku aiheutti katkon ilmoittautumisissa ja katkon päätyttyä kysyntä oli valtaisa. Kun tämän katkoksen huomioi, ei kokonaiskysyntä kesän 2020 leireille kuitenkaan ollut poikkeuksellisen suurta. Leirien kysyntä koronapandemian aikana ei vähentynyt. Leirien täyttymiseen vaikutti myös rajoitukset, jotka pienensivät leirien kokoa, joten järjestettävälle leireille ei mahtunut aikaisempiin vuosiin verrattuna yhtä paljon osallistujia.

Kesän 2021 leirien suuri kysyntä johtui osittain siitä, että leirejä peruttiin myös tänä kesänä ja osittain pandemiaa edeltäviä vuosia rajoitetummilla osallistujamäärillä. Kesällä 2021 ei syntynyt enää samanlaista ryntäystä leireille, kuin edellisenä vuonna, johon tuen pitkälti siitä, ettei korona ollut enää uusi asia ja vanhemmat uskalsivat ilmoittaa lapsensa leireille jo aikaisemmin keväällä.

Kokonaisuutena katsoen vuosien 2020 ja 2021 leiriosallistujien määrät olivat aikaisempien vuosien tasolla. Leirinjärjestäjien kenttä on hyvin hajanainen, eikä suuria leirinjärjestäjiä ole kuin muutama ja pienetkin muutokset näillä suurilla toimijoilla vaikuttaa hyvin paljon muiden toimijoiden kysyntään. Tulevaisuutta ajatellen leirien kysyntään vaikuttaa paljon enemmän lapsimäärän kehitys kuin ulkoiset tekijät. Koronajan rajoituksilla oli kielteisiä vaikutuksia myös lasten leiritoimintaan, kuten kaikkeen muuhunkin vapaa-ajantoimintaan (Valtioneuvosto 2020, 71). Rajoitusten epäselkeys vaikutti osaan toimijoista paljon ja he peruivat, tai pienensivät leirejensä vuosina 2020 ja 2021.

Mikään toimijoista ei nostanut esille perheiden taloudellisen tilanteen muutoksista johtuvia leiriperuutuksia. Tämä saattaa johtua vahvasta sosiaaliturvaverkosta. Leirille ei myös ehkä ole tarvetta, kun vanhemmat ovat kotona eivätkä töissä. Perheiden tulotaso on kuitenkin osalla perheistä tippunut merkittävästi. (Valtioneuvosto 2021. 101.)

Toisena tutkimuskysymyksenä oli: Vaikuttiko koronapandemia leirien toteuttamiseen ja miten se vaikutti leirien sisältöön? Vastausta tähän tutkimukseen pitää pohtia molempien vuosien osalta erillisinä vastauksina, koska lähes kaikilla toimijoilla vuodet poikkeavat toisistaan merkittävästi. Vuoden 2020 osalta koronavirus vaikutti huomattavasti enemmän leirien toteuttamiseen ja vuodesta 2020 oppineena sisällölliset vaikutukset olivat pitkälti samankaltaisia myös vuonna 2021.

Vuoden 2020 osalta lähes jokainen taho teki leireihin liittyviä peruutuksia ja paljon muutoksia leireihin. Kaikki leirejä järjestäneet toimijat tekivät koronan vuoksi muutoksia siihen, miten leiriläiset jaettiin ryhmiksi, minkä kokoisia ryhmät olivat ja miten ryhmät kohtasivat toisiaan leirin aikana. Lastenliitto ja Leirikesä lisäsivät henkilöstön määrää leireillään. Kaikki leirejä kesällä 2020 järjestäneet tahot lisäsivät hygieniatasoaan leireillä kesällä 2020.

Kaikilla toimijoilla ilmoittautuminen koronakriisin alussa keväällä 2020 oli merkittävästi hiljaisempaa kuin aiempina vuosina. Samankaltaista ilmoittautumisten hidastumista ei ollut havaittavissa keväällä 2021, jolloin se sujui samaan tapaan kuin aikaisempina vuosina.

Pitkä kotonaolo keväällä 2020 vaikutti lasten leirillä olemiseen ja perheiden antamaan palautteeseen, sekä leirien keskeyttämisten määrän vähenemisen keväällä 2020 ainakin Lastenliiton ja Nuorten Kotkien leireillä. Kaikki tahot, jotka järjestivät leirejä, saivat paljon kiitos leirien järjestämisestä.

Kesää 2021 ajatellen leirien järjestäminen oli merkittävästi helpompaa kuin edellisenä vuonna. Leireillä tehtiin samoja hygieniatason nostoja kuin vuonna 2020. Leirit järjestettiin muutenkin samalla tavalla kuin vuonna 2020. Vuonna 2021 koronasta ja edellisvuoden toiminnasta oli opittu jo niin paljon, että voidaankin sanoa, että leirit sujuivat rutiininomaisesti.

Kolmantena tutkimuskysymyksenäni oli: Mitä voimme oppia tulevaisuutta ajatellen nopeista muutoksista leiritoiminnassa? Tulevaisuus ei todennäköisesti tuo uutta koronavirusta, mutta muut monenlaiset erikoistilanteet tulevat varmasti vaikuttamaan myös leiritoiminnan tulevaisuuteen. Yllättäen tulevat tilanteet pitää ottaa mahdollisuutena kehittää ja uudistaa toimintaa.

Olin päävastuullisena järjestäjänä kesällä 2018 yli 600 hengen kansainvälisellä leirillä ja olimme leirin johtoryhmässä vuoden ajan miettineet riskejä ja mikä kaikki voi epäonnistua. Olimme esimerkiksi tehneet valmisteluja, miten toimimme, jos koko leirin ajan sataisi. Muutama päivä ennen leiriä sääennustus lupasi kuitenkin koko leirin ajaksi valtaisa hellejaksoa, jota emme olleet ajatelleeksi ollenkaan, ja osa leirikokemuksesta muodostuu leirinuotion ääressä istumisesta. Koko kahdeksan päivän ajan kuitenkin aurinko paistoi ja joka päivä mittari kipusi yli 30 asteen. Puolesta välissä leiriä alkoi tulla ongelmia, kun helteessä leiriläisten nesteytys oli osin riittämätöntä, ja vedestä tehtiin sinilevähavaintoja. Leiri järjestettiin saarella, joten uiminen oli merkittävässä osassa leiriohjelmaa ja hellepäivinä tämä vielä korostui. Mikäli olisin joutunut kieltämään uimisen, olisi minulla ollut vastassani satoja kiukkuisia leiriläisiä. Onneksi tuuli hajotti levälautat ja selvisimme siitä huolesta. Leiri oli osallistujien mielestä mahtava ja sitä muistellaan pitkin Eurooppaa yhtenä parhaana kansainvälisenä leirinä vuosiin. Koskaan ei siis voi tietää, minkälaisia ongelmia tulee leirillä vastaan.

Vaihtoehtoiset toimintamuodot leireille, kuten etäleirit, eivät saavuttaneet suurta suosiota. Niissä muodostui myös saavutettavuusongelma, koska kaikilla mahdollisilla osallistujilla ei ollut olemassa osallistumiseen tarvittavia laitteita. Niissä myös turvallisen aikuisen kontakti (Valtioneuvosto 2021, 97) jää vähäisemmäksi kuin tavallisella leirillä. Perheet eivät myöskään ole valmiita maksamaan tämän kaltaisesta toiminnasta yhtä helposti kuin kohtaavasta toiminnasta (Valtioneuvosto 2021, 97).

Toivottavasti tulevaisuuden kriiseihin on helpompi reagoida sen perusteella, mitä opimme koronakriisistä. Lapsille pitää tarjota leiritoimintaa myös kriisiaikana.

6.2 Peruutuksiin johtaneet syyt

Leirien peruuttamiseen vaikuttivat eniten pandemiaan liittyneet tekijät, sekä taloudellisten tappioiden minimoiminen. Toinen pääsyy peruuttamisiin oli sekavat rajoitukset,

jotka vaihtelivat alueittain. Mikäli leiripaikka toimi eri sairaanhoitopiirin alueella kuin järjestö, noudatettiin kuitenkin leiripaikan rajoituksia. Rajoituksista oli vuonna 2020 vaikea selvittää, mitkä koskevat leiritoimintaa ja mitkä eivät. Leirejä peruttiin myös siksi, että ilmoittautumisissa oli taukoa etäopetuksen ajan, ja leirit oli ehditty perua, kun ilmoittautumisia alkoi tulla toukokuun puolessa välissä, kun kouluissa palattiin lähiopetukseen.

Eri leirinjärjestäjät katsoivat leirille ilmoittumisessa erilaisia näkökulmia. STEA-rahoitteiset järjestäjät katsoivat, että ilmoittautuminen sujui normaaliin tapaan. Muuhun rahoitukseen nojaavat toimivat kokivat puolestaan ensin ilmoittautumisen vähentymistä ja myöhemmin, leirien toteutumisen varmistuessa, ryntäyksen leireille. Tätä saattaa selittää järjestöjen keskenään erilaiset leiriläiseksi ilmoittautumis- ja hakemismallit. Muuhun rahoitukseen nojaavien järjestöjen leireille ilmoittaudutaan ja päästään ilmoittautumisjärjestyksessä, kunnes leiri on täynnä. STEA-rahoitteisille leireille haetaan ja leiriläiset valitaan hakemusten perusteella, joten kaikki hakijat eivät välttämättä pääse mutta kaikki hakuaikana tulleet hakemukset käsitellään eikä niiden saapumisjärjestyksellä ole merkitystä.

Tutkimukseni osoitti, että eri järjestöt ottavat leirien järjestämisen suhteen erilaisia taloudellisia riskejä. Leirejä järjestävät järjestöt kokivat samalla tavoin taloushuolia kuin muutkin harrastustoimintaa järjestävät järjestöt (Valtioneuvosto 2020, 72).

Leirin järjestämisnopeus riippuu paljon organisaatiosta. Suurimmat järjestämisnopeuteen vaikuttavat tekijät ovat ohjaajien saaminen ja leiripaikan löytyminen. Sillä, toteutetaanko leiri palkatulla henkilöstöllä vai vapaaehtoisilla ohjaajilla, on vaikutusta. Vapaaehtoiset ohjaajat tulevat leirille oman lomansa aikana, joten työ saattaa estää osallistumisen. Toisaalta poikkeustilanne saattaa vapauttaa vapaaehtoisten aikaa useammalle leirille. Palkatulla henkilöstöllä tilanne vaihtelee sen mukaan, löytyykö vanhaa henkilöstöä, jolla ei ole muuta työtä, sillä hetkellä, vai pitääkö alkaa etsimään työntekijöitä.

Leirin järjestäminen viikossa on mahdollista, jos kaikki palaset osuvat kohdilleen, mutta viikossa on vaikea löytää osallistujia. Kahdessa viikossa leiri on helpompi järjestää kuin viikossa, mutta edelleen on vaikea ehtiä riittävästi osallistujia. Käytännössä leirin, jonne löytyy myös osallistujia, voi järjestää kuukaudessa. Kuukausi on jo riittä-

vän pitkä markkinointiaika. Mikäli lähivuosina tapahtuisi uudelleen kevättä 2020 vastaava tilanne, ja ihmiset etsisivät leirejä olisi leirin järjestäminen kahdessa viikossa mahdollista, sisältäen leirin suunnittelun ja hankinnat siihen, kuin leiri alkaa.

6.3 Tulevaisuudessa huomioitavia näkökulmia

Järjestettäessä leiriä poikkeusoloissa, kannattaa ensisijaisesti huomioida oman järjestön ja työntekijöiden voimavarojen riittävyys. Lisäksi on olennaista saada leireille riittävä määrä ohjaajia ja osallistujia. Leirin onnistumisen ja toimivuuden kannalta on olennaista, että ruokailut järjestetään turvallisesti ja kaikille taataan mahdollisuus riittävään uneen ja hygieniasta huolehditaan. Tasokkaan leirikokemuksen kannalta osallistujien turvallisuuden tunne leiriä ennen ja leirin aikana on hyvin tärkeää.

Tilanne, jonka vuoksi leiri toteutetaan poikkeavissa oloissa, on otettava huomioon leiriä järjestettäessä. Erilaiset tilanteet vaativat erilaiset toimenpiteet. Koronakriisi on kuitenkin opettanut sen, ettei leirejä kannata peruuttaa kovinkaan heppoisin perustein. Valtion on jatkossa taattava myös yhdistystoimijoille erilaisia tappiontakuuva-kuuksia kriisitilanteissa. Tulevaisuudessa tämän kaltaisissa tilanteissa lasten ja nuorten etu on laitettava valtiontalouden edun edelle.

Suurilla leirinjärjestäjillä on poikkeusoloissakin se etu puolellaan, että heillä on kokemusta kaikenlaisista tilanteista, eivätkä erikoiset tilanteet välttämättä aiheuta suurta muutosta heidän toiminnassaan. Suuret leirinjärjestäjät myös omistavat itse leirikeskuksensa, joten kunnallisia leirikeskuksia koskevat rajoitukset eivät välttämättä koske niiden toimintaa.

6.4 Pohdintaa

Miten leirien käy tulevaisuudessa? Telttaleirien osallistujamäärät ovat laskeneet vuosia. On kuitenkin melko epätodennäköistä, että ne loppuisivat ainakaan lähitulevaisuudessa kokonaan. Telttaleirit saattavat muuttua muotoaan esimerkiksi enemmän extrem-leireiksi, mutta ainakin oma työnantajani suunnittelee järjestävänsä perinteisiä telttaleirejä ainakin seuraavien 20 vuoden ajan Uskon, että leireille, joissa on mahdollisuus sisämajoitukseen, on käymässä päinvastoin kuin telttaleireille, eli niiden

määrä kasvaa tulevien vuosikymmenten aikana. Sisämajoituksen mahdollistavien leirikeskusten kapasiteetti ei kuitenkaan lisääny itsestään vaan se tarvitsee resursseja. On mahdollista, että esimerkiksi Helsingin kaupunki ei voi tarjota tällaisia majoituspaikkoja järjestöille, joten kysyntä ei kohta tarjontaa.

Päiväleirien määrän kasvaessa tulee eteen kysymys, miten ne asemoidaan perinteisten yöleirien kanssa. Päiväleirit eivät kuitenkaan ole samanlaisia kuin yöleirit, koska ryhmä ei ole yhtä tiivis, kuin yöleirillä. Päiväleirien osallistujat ovat usein myös nuorempia, kuin yö leirien osallistujat.

Ulkomaille suuntautuvat leirimatkat tulevat olemaan tulevaisuudessa osa järjestöjen tarjoamaa leiripalvelua, kuten se on ollut tähänkin asti. Leirimatkat tulevat mielestäni säilyttämään asemansa, vaikka ne ovat muuta leiritoimintaa kalliimpia. Nykynuoret ovat ympäristötietoisia, joten ulkomaille suuntautuvat leirimatkat tullaan todennäköisesti tekemään ennemmin maata myöten matkustaen kuin lentäen.

Arvioni mukaan tulevaisuudessa leirin keskittyminen suurille toimijoille tulee jatkuamaan. Tätä suuntausta vahvistaa se, että pienten toimijoiden leirit järjestetään usein vapaaehtoisvoimin ja niiden vetäjät vanhenevat. Poisjäävien tilalle on vaikea löytää uusia vetäjiä, jotka sitoutuvat leirien vetämiseen vuosien ajaksi.

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen on tullut esiin uusia huolia leiritoiminnan tulevaisuuteen liittyen, eli inflaation vaikutus leiritoimintaan. Leirien kustannukset nousevat kovaa vauhtia ja ruuan ja energian osuus leirien kustannusrakenteesta on merkittävä osuus leirien kustannusrakenteesta. Mikäli yhteiskunta ei osallistu kustannusten nousuun, niin leirien hinnat voivat nousta merkittävästi lähitulevaisuudessa.

Aihetta, eli koronanvaikutuksia leiritoimintaa, kannattaa jatkossa tutkia myös pidemmällä aikavälillä, kun koronapandemian todelliset vaikutukset näkyvät. Esimerkiksi olisi hyvä selvittää, miten eri järjestöjen markkinaosuudet leiritoiminnassa muuttuivat pandemian aikana ja sen jälkeen. Jättivätkö korona tai sen aiheuttamat rajoitukset jotain pysyviä muutoksia leiritoimintaan ja miten järjestöt pystyivät mukautumaan vaa-dittuihin muutoksiin?

Leiritoimintaa olisi tärkeä saada tutkittua vuosikymmenten ajalta monesta näkökulmasta, kuten millaisia muutoksia leiritoiminnassa ja osallistujamäärissä on tapahtunut. Myös 1990-luvun laman vaikutus leiritoimintaan olisi tärkeä selvittää, koska useat

tahot kertoivat, että lama nostatti kysyntää merkittävästi. Tällaisen selvityksen tekeminen olisi haastavuudestaan ja työläydestään huolimatta tärkeää.

Olisi kiinnostavaa vertailla muuttotappioalueilla ja muuttovoittoalueilla tapahtuvaa leiritoimintaa. Oman käsitykseni mukaan muuttovoittoalueilla leiritoiminta on merkittävästi suurempaa kuin muuttotappioalueilla. Toteutan itse leiritoimintaa muuttovoittoalueella, joten näkemykseni saattaa olla väärä.

Leiritoiminnan historiasta on kirjoitettu lyhyesti siellä täällä, mutta leiritoiminnan satavuotisesta historiasta Suomessa ei ole kirjoitettu mitään laajempaa kokoelmateosta. Tällaisen kokoamisella alkaa olla kiire, koska historia on kirjoitettu pirstaloisesti, useat vuosien varrella mukana olleet toimijat ovat lakkauttaneet paitsi leiritoimintansa myös organisaationsa. Lakkautettujen organisaatioiden arkistoja on hävitetty tai kadoksissa. Vielä olisi kuitenkin mahdollista haastatella henkilöitä, joilla on tietoa menneiden vuosikymmenten leiritoiminnasta.

6.5 Omia huomioita

Tutkiessani leiritoiminnan historiaa huomasin, että kesäsiirtolatoimintaa ei juurikaan mainita. Kesäsiirtoloita oli esimerkiksi Helsingissä toiminnassa jo 1800-luvun loppupuolella ja aina 2000-luvulle asti. Kesäsiirtolat eivät täyttäneet 1900-luvun alun leirimääritystä. Nykyään osa leireistä järjestetään kesäsiirtoloiden kaltaisissa oloissa, joten oletin, että kesäsiirtoloista olisi ollut enemmän mainintoja. Leiritoiminnan historian tutkimus on ollut muutenkin hyvin harvojen tutkijoiden aihealueena, joten se kaipaisi lisää tutkittua tietoa.

Päiväleirien historia yltää vähintään jopa 1940-luvulle, ehkä jopa kauemmaksi ja niiden mielenkiintoista historiaa ei juurikaan ole tutkittu. Leirin määrittäminen lähtee edelleen siitä, että se on toimintaa, joka tapahtuu usean yön yli. Tämän mukaan kesäsiirtolatoiminnan lisäksi päiväleiritkään eivät täytä nykyistä leirin määritelmää. Voidaan siis kysyä, onko päiväleiritoiminta nuorisotoimintaa vai nuorimpien alakouluikäisten lomien aikaista vahdittua päivätoimintaa, ikään kuin lomapäivien iltapäiväkerhotoimintaa.

Voidaan sanoa, että avoimen leiritoiminnan ja kiinteiden ryhmien välillä vallitsee iso ero leiritoiminnassa, koska leiriläisten sitoutuminen leiriryhmään on erilainen.

Toisaalta avoimessa leiritoiminnassa voi tulla samanlaista ryhmähenkeä ja joukkoon kuuluvuuden tunnetta, kuin suljetuissa ryhmissä, mikäli samat lapset osallistuvat samoille leireille vuodesta toiseen. Lapsilla, jotka käyvät useilla saman järjestäjän leireillä vuoden aikana, muodostuu erilainen suhde leirin ohjaajiin kuin lapsilla, jotka osallistuvat vain kerran jonkin järjestäjän leirille.

Leirit ovat säilyneet periaatteessa samankaltaisina viimeisen sadan vuoden ajan, vaikka nykyisin leiripäivää ei aloitetaakaan enää nostamalla punalippua salkoon eikä välttämättä edes siniristi- tai leirin omaa lippua, vaan aamukokoontumiseen on erilaisia, omia perinteitä. Taustaorganisaatioiden aatteet ovat siis himmentyneet eivätkä taida näkyä minkään toimijan leiritoiminnan arjessa lapsille asti. Toimintatavoissa on kuitenkin eroja, joissa organisaation taustalla olevien aatteiden erot näkyvät. Tulevaisuus tulee näyttämään mihin suuntaan leiritoiminnan suunta tulee kehittymään.

Leirien ja leirivuorokausien määrä on laskenut huippuvuosistaan 1950-luvulta. Tätä selittää väestörakenteen kehitys (kuvio 1). 1950-luvulla suuret ikäluokat olivat lapsia, jolloin tarvittiin myös paljon leirejä. Tämän takia en puhuisi leiritoiminnan hiipumisesta, vaan sopeutumisesta vastaamaan ikäluokkien kokoja. Leiritoiminnan näkökulmasta myös yleinen mielipide vaikuttaa paljon osallistujia määriin, mutta ei yhtä paljon, kuin ikäluokkien koko.

6.6 Johtopäätökset

Leirien suuri täyttöaste ja kova kysyntä kesällä 2020 johtui pitkälti siitä, että osa toimijoista peruutti leirinsä. Tällöin muille leirejä järjestäville organisaatioille syntyi kysyntäpiikki, jolloin ne eivät pystyneet enää vastaamaan kysyntään. Todellisuudessa kysynnän nousu johtui siis leirien määrän vähenemisestä. Kun otetaan huomioon tarjonnan määrän lasku, leiriläisten määrä ei kokonaisuudessaan kasvanut eikä leirien ulkopuolelle jääneiden lasten määrä ollut valtava. Tosin tilanne oli toinen organisaatioissa, jotka peruivat kaikki leirinsä. Vanhemmat, jotka varasivat leiriosallistumisen ajoissa, saivat lapsensa leireille pandemiasta huolimatta.

Leirinjärjestäjät pystyivät reagoimaan uusiin rajoituksiin hyvin nopealla aikataululla, jonka takia suurin osa leireistä pystyttiin toteuttamaan. Kevään pitkä etäopetusjakso

näkyi leiriläisten viihtymisessä leireillä, koska useat toimijat ovat huomanneet vähäiset leirien keskeytykset sekä leirien aikaiset palautteet vanhemmilta.

Mikään kesällä 2020 aikana toimintaa järjestänyt taho ei kertonut haastattelussa, että leireillä olisi ollut koronatartuntoja, mutta haastatteluissa kerrottiin, että muu, tavanomainen sairastelu leireillä oli aikaisempia vuosia vähäisempää. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että leirinjärjestäjät vaativat, että jo pienen nuhan tai muiden sairauden oireiden takia leirille ei voi osallistua.

Kesä 2021 oli usean leirinjärjestäjän mukaan toiminnallisesti lähellä koronaa edeltänyttä aikaa. Rajoituksista oli merkittävästi paremmin tietoa ja niiden rajoitusten tulkintaohjeet olivat selvempiä. Kysyntä ja tarjonta kohtasivat paremmin, eikä valtavaa kysyntäpiikkiä tullut. Osa toimijoista oli lisännyt markkinaosuuttaan järjestämällä leirit kesällä 2020. Siirtymä näille toimijoille tapahtui sellaisilta pienemmiltä toimijoilta, jotka peruivat myös kesän 2021 leirit. On mielenkiintoista nähdä, jatkavatko nämä pienet toimijat leirien järjestämistä vai luopuvatko he leiritoiminnasta kokonaan.

Korona-aika todisti, että perinteisille leireille on edelleen tarvetta, vaikka vanhemmat ovatkin valmiita etsimään uusia palveluntarjoajia, mikäli aikaisemmin käytetty leirinjärjestäjä peruuttaa leirinsä.

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto 2021. Usein kysyttyä koronaviruksesta. Viitattu 28.12.2021. <https://avi.fi/usein-kysyttya-koronaviruksesta>
- Avustusohjesääntö 2021, Helsingin kaupungin nuorisoyhdistysten avustusohjesääntö. Viitattu 22.9.2022. <https://www.hel.fi/static/liitteet/nk/Nuorisoyhdistysten%20avustusohjesaanto.pdf>
- Helsingin Nuoret Kotkat 2023, Viitattu 25.4.2023. <https://lastenleirit.fi/category/nuoret-kotkat/>
- Helsingin tilastotietokanta 2022. Uudenmaan väestö iän mukaan 31.12. Viitattu 8.3.2022. https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat__vrm__vaerak__umkun/o2UM_Vakiluku_ikaryhmittain.px/
- Helsinki-Team 2022. Viitattu 15.12.2022. <https://www.helsinki-team.fi>
- Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020, Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti, Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. (E-kirja). Helsinki. Gaudeamus.
- Lasten kesä 2022, Historia. Viitattu 19.11.2022 <https://www.lastenkesa.fi/lastenkesa/johtokunta/historia/>
- Lastenliitto 2021a. Mikä lastenliitto. Viitattu 18.11.2022. <https://www.lastenliitto.fi/mika-lastenliitto/>
- Lastenliitto 2021b. Tietoa meistä. Viitattu 18.11.2022. <https://www.lastenliitto.fi/helsinki/tietoa-meista/>
- Lahtinen, Jenni & Salasuo, Mikko 2020. ”Harrastusten keskeytyminen harmitti.” Tutkimus nuorten kokemuksista korona-aikana: vapaa-aika ja harrastaminen. Viitattu 23.9.2022. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma64>
- Leirikesä 2022. Toiminnan tausta. Viitattu 19.11.2022. <https://www.leiri.fi/tietoa-meista/toiminnan-taustaa.html>
- Maaseuduntulevaisuus 2021. Marin: Tavoitteena on, että kesäkuussa lapset pääsevät kesäleirille ja terassilla voi istua. Viitattu 12.12.2021. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/74d321cb-4b61-56b3-b163-e7edba2b8b5d>
- Nieminen, Juha 1999, Seikkailujen Suomi – eli johdatus nuorisotyön retki- ja leiritoinnin historiaan. Teoksessa Suoranta, Juha. Nuorisotyöstä Seikkailukasvatukseen: Professori Matti Telemäen Juhlakirja. Tampere. TAJU, Tampereen yliopiston julkaisujen myynti. 70–98
- Nuoret Kotkat 2023, Historia. Viitattu 25.4.2023. <https://nuoretkotkat.fi/historia-2/>
- Nuorisolaki 1285/2016, §3 Viitattu 23.9.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>)
- nuorten.hel.fi 2022. Bengtsårin historiaa. Viitattu 28.4.2022. <https://nuorten.hel.fi/tekemista-ja-paikkoja/bengtsarin-historiaa/>
- Paavilainen, Marko 1994. Partioaate ristiriitojen Helsingissä. Teoksessa Jukka Hakala (toim.) Pojat partiossa Pääkaupunkiseudun partiopoikatoiminnan historia. Helsinki. Tammi Kustannusosakeyhtiö oy. 9–120.

Relander, Jukka 1994. Siniset, ruskeat ja ensimmäinen tasavalta. Teoksessa Jukka Hakala (toim.) Pojat partiossa Pääkaupunkiseudun partiopoikatoiminnan historia. Helsinki. Tammi Kustannusosakeyhtiö oy. 121–196.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelu Tutkimus, Tilanteet ja Vuorovaikutus. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.

Ripatti, Viljo 1983. Ihanneliitosta Nuoriin Kotkiin. Nuoret kotkat korkealle. Kronikkaa ja historiaa kotkaliikkeen taipaleelta. Nuorten Kotkain Keskusliitto. Helsinki: Oy Kirjapaino Ab.

Saaranen-Kauppinen, Anita, Puusniekka, Anna, Kuula, Arja, Rissanen, Riitta & Karvinen, Ikali 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampereen yliopisto.

Terveyskirjasto 2021, Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Viitattu 28.12.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>

Tienari, Esko, Vaara, Eero & Meriläinen, Susan 2005, Yhteisyyden rakentaminen haastattelussa. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelututkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino

Tiittula, Liisa Rastas, Ruusuvuori 2005, Kasvokkaista vuorovaikutusta tietokoneväli- teiseen viestintään. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelututkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. (E-kirja.) Tampere. Vastapaino

Tiittula, Liisa & Ruusuvuori, Johanna 2005. Johdanto. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelututkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino

Tilastokeskus 2022. Väestö iän (5-v.) ja sukupuolen mukaan, 1865–2022. Viitattu 8.3.2022. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rc.px/

Tuomi, Jouni & Saarijärvi, Anneli 2018, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. (E-kirja.) Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valtioneuvosto 2020. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa – Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta. Viitattu 15.1.2022 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-883-0>

Valtioneuvosto 2021. Lapset, nuoret ja koronakriisi. Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi. Viitattu 15.1.2022 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-674-7>

Yleisradio Oy 2020, Perheet tarvitsevat nyt happea – lasten kesäleirien kysyntä räjähti, eivätkä kaikki mahdu mukaan: "Tällaista ei ole tapahtunut koskaan urani aikana". Viitattu 12.12.2021. <https://yle.fi/a/3-11971663>

HAASTATTELUT

Honkanen, Piia 2021. Toiminnanohjaaja. Helsinki, 15.12.2021. Haastattelija Sami Siltaloppi

Katajamäki, Timo 2022. Toiminnanjohtaja. Helsinki, 25.1.2022. Haastattelija Sami Siltaloppi

Lindél, Hanna 2022. Järjestöyöntekijä. Helsinki, 26.1.2022. Haastattelija Sami Siltaloppi

Pohjola, Anna-Kaisa 2022. Toiminnanjohtaja. Helsinki, 9.12.2021. Haastattelija Sami Siltaloppi

LIITTEET

Liite 1.

Haastattelukysymykset:

Haastattelun runko oli kaksiosainen. Ensimmäinen osa keskittyi vuoteen 2020 ja toinen osa vuoteen 2021.

Kesä 2020 oli ensimmäinen kesä, johon korona vaikutti. Miten kesän 2020 leirit menivät järjestönne osalta?

Toteutuivatko leirit ja miten rajoitukset vaikuttivat niihin?

Tuliko leireille ilmoittautuneita normaalisti/totuttuun tapaan? Sujuiko ilmoittautuminen normaalisti?

Huomasitteko ilmoittautujajoukossa jotain aiemmista vuosista poikkeavaa? Millaisia muutoksia?

Aiheuttiko korona muutoksia toimintaan leireillä?

Onko muuta mitä haluat sanoa kesästä 2020?

Kesä 2021 oli toinen koronakesä. Miten kesän 2021 leirit menivät järjestönne osalta?

Toteutuivatko leirit normaalisti ja teittekö niihin muutoksia?

Jos teitte muutoksia, niin vaikuttivatko kesän 2020 kokemukset? Miten?

Tuliko leireille ilmoittautuneita normaalisti/totuttuun tapaan? Sujuiko ilmoittautuminen normaalisti?

Oliko huomattavissa muutoksia ilmoittautujajoukossa aikaisempiin vuosiin verrattuna? Millaisia? Erosivatko vuodet 2020 ja 2021 toisistaan?

Aiheuttiko korona muutoksia toimintaan leireillä?

Onko muuta mitä haluat sanoa kesästä 2021?

Haastattelurunko toimitettiin haastateltaville jo haastattelupyynnön yhteydessä.